

Q. D. B. V.

DISSERTATIO JURIDICA

1330.
16

1667 10

De

EXCEPTIO-

NIBUS,

hodierno ferè Foro accommodatis;

Quam,

Permisu Magnifici Jctorum Ordinis,

167

SUB PRÆSIDIO

VIRI

Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimi,

ac Excellentissimi

DN. JOACHIMI *Bergers* /

J. U. D. & Prof. Publ. Cur. Elect. Scab. Jurid. Facult.

nec non Judicii Provincialis, quod est in inferiori

Lusatia, Asfess. Gravissimi,

DN. Patroni, ac Praeceptoris sui omni bono is

cultu suscipiendi & prosequendi,

Ad d. 17

publicè examinandam exponit

Septemb.

AUTOR

FRANCISCUS MÜHLMANNUS, VVitteb.

IN AUDITORIO JCTORUM

Horis consuetis.

WITTEB. Typis JOHANNIS RÖHNERI, Academ. Typogr.

ANNO M. DC. LXIV.

41.

eod
ben
ver
his
acci
de o
rent
tè J
aut
litas
uni
ner
imè
mn
lire
est
istiu
qu
ptat

1370

DEO BENEDICENTE.

P R Æ F A T I O .

Contingentes nec necessarias, æternaq; veritatis, Leges esse Propositiones, luce meridianâ clarius; versantur namq; circa hominum actiones, quæ contingentes sanè; & licet ejusdem sint generis, eodem tamen modo & æqualiter quàm rarissimè se exhibent, in omnibus nec circumstantiis conveniunt. Quod verò non de omnibus præcipiant contingentibus, sed de his quæ ut plurimum h. e. plerumq; & in plurimis casibus accidunt, eleganter dicitur in *l. 3. ad 12. usq. ff. de Leg.* Si enim de omnibus ac ita etiam de rarò contingentibus disponent (quæ Jcti prætereunt *l. 6. ff. de Leg.*) in infinitum certè Jus excresceret, id quod Reip. non expedit. Quum autem Leges generaliter concipiuntur *l. 7. ff. de r.* generalitas vero illa, ut de omnibus sub illis quæ subsumi possunt, universaliter intelligantur, intendit; rectè hinc illis generalibus ipsa contingentia opponit. Iniquum enim, imò, contra rationem ipsam foret, Lex ut indistinctè omnibus in casibus, strictè & universaliter, prout generaliter concepta est lataq;, observetur. Ea propter alio opus est Jure, nimiam quod generalitatem & universalitatem istius Legis restringat ac limitet juxtim. Hoc autem æquum bonum appellitamus, quod corrigit Legem scriptam, seu Jus, quodq; positivum, in casu, quo illud propter
A 2
genera-

1341.
generalitatem suam non procedit. In hac autem æquitate fundata sunt exceptiones per *pr. Inst. de Exc. li. 1. §. 1. & li. 12. D. de Dolo malo & met. exc. li. de vacat. & excus. muner. l. 36. C. de transact.* quæ ratione æquitatis esse dicuntur *Wesemb. de Exc. n. 8.* Quare quum non parum utilitatis, harum si naturam probè cognitam perspectamq; pariter habemus, in nos redundet; de hac Exceptionum perquam utili materia, præeunte mihi Sacrat. Imperatore in *pr. Inst. t. r. ff. & C. de except.* disserere animum induxi. Ut verò ordine procedatur, qui secundum Baldum est modus agendi, quo sine nihil rectè agitur ac sine quo qui procedit, equum per caudam frenare dicitur. *VVarenmünd. ab Ehrenb. de Fæder. lib. 1. c. 1. n. 147.* Idcirco exceptionum Etymologiam, Homonymiam seu æquivocationem, Synonymiam, Definitionem, Originem, Divisionem, Causam efficientem, Materiam, Formam, Finem, Effectum, Affinia & Contraria deniq; proponam. Cum DEO Ter Opt. Max. verò auspicio, bene namq; cuncta geruntur & competenter, si rei principium fiat decens & amabile DEO. E contra, ubi is non est fundamentum, ibi nullius boni operis est superadificium. *c. cñ Paul. 26. caus. quest. 1.*

TH. I.

Priusquam verò quæ in ipsis rerum argumentis obtinent persequar, nominalem definitionem perlustrare non displicet. Usu enim vocis cognito, in ipsius rei perceptionem sapè provehimur. Et nisi conveniamus in nominum significatione, de rebus certè non potest esse disputatio *Marthias Steph. de Jurisd. lib. 1. c. 1.* Hoc ipsum quoq; eximè declarat ac ostendit Ulp. in *l. i. de J. & J.* cum inquit: Juri operam daturum, nosse prius oportet, unde nomen Juris descendat. Nominalem autem definitionem, tribus constare membris perspicuum est,

est, scil. Etymologia, Homonym. & Synonymia, de singulis breviter.

TH. II.

1342.
Quum verò Sacrarisf. Imperat. in *pr. Inst. de except.* ait: Exceptiones defendendorum reorum gratia cum quibus agitur, comparatas esse, patet easdem instar armorum esse, quibus quis se defendit, inde exceptio dicta est, quasi quædam exclusio; excludit enim id quod in intentionem, vel condemnationem deductum est, *l. 2. pr. ff. de except.* Sed errant eximie, exceptionis etymon, ab excludenda actione esse, qui putant, quia *Ulp. ind. l. 2. pr.* non tam originem ejus explicat, quam exceptionem describit. *Mynf. ad rubr. Inst. de except. n. 4. Treutl. V. 2. D. 26. §. 1. lit. a.* Nec obstat, quod dicit, dicta est, vim enim potius, quam vocem *Ulp.* ponderat, teste *Wesnb. in m. C. de exc. n. 2. pr. ac Bach. ad Treutl. d. l. Ulpianus in d. l. 2.* verbo exclusionis rem ipsam & effectum respicit, quoniam exceptio excludit regulam i. e. vim ejus & potestatem, & efficit ut ne reus ad dandum, vel faciendum condemnatur; *Schneid. Inst. b. Rom. Disp. 34. ad Inst. §. 1.* Descendit ergo Exceptio ab excipiendo; nonnulli hanc adducunt rationem, quod exceptione sic excipiatur actio intentata à debitore, quam in alium retorquemus. Verum, sicut cum ex regula detrahimus casus quosdam, excipere dicimur: Ita etiam quando actioni propositæ non esse locum contendimus. *Donell. ad rubr. C. de exc. n. ii. Mynf. ad rubr. Inst. b.*

TH. III.

Homonymiam quod attinet, hæc sanè quam latissimè hic se diffundit. Exceptionis enim vocabulum significat interdum arripere, complecti, ut maledicta, verba, sententias, mandata, dolores & hujus generis alia. Quod cum ab instituti ratione ferè alienum, ad id potius, quod præsens tractatio colligit, deveniendum. Accipitur verò aut latè seu genericè, pro omni defensione, sive ea replicatio sive duplicatio, sive triplicatio, sive quadruplicatio sit per *l. 2. §. ff. de except. §. 3. Inst. de replicat.* Aut strictè & specificè pro eâ, quæ actionem de jure Civ. subsistentem excludit *tit. ff. C. de except.* & sic replicatio & quadruplicatio huic videntur contraria, prouti *§. ult. dice-*

tur. Et hac acceptione non excipere est excludere, vel eximere aliquid de numero & regula *dist. l. 2. h. vocatur & conditio propter formulas, non, nisi &c. in l. 22. h. t. quarum tamen usus hodie nullus Zang. P. 1. c. 3. n. 18. Tract. de Except.*

TH. IV.

Est autem exceptio actioni objicienda. Quid si actio nulla competat, vel quæ competierat, solutione, novatione, compensatione &c. sublata sit? Resp. quærendum hac in quaestione, an actio competat, vel juris vel facti ratione, nec ne. Si juris, certum est, Praetorem nullum actoris Jus deprehendentem actionem denegaturum *l. 27. in pr. de V. O. l. 30. de solut. l. 27. §. 1. de min. l. 26. §. 4. ex quib. caus. maj.* Sin facti (quod apud judicem pedaneum examinatur,) vel hoc puta solutionis, novationis &c. actor fateatur, vel inficiatur. Si fateatur & tum Praetor quoque actionem denegabit, cum ex facto isto constet, omne Jus agendi sublatum esse. Sin inficiatur, non sufficit simpliciter intentionem actoris negare, quippe quam per falsas probationes à judicè imperito, vel corrupto. forsan obtinere potest, sed ipsius facti solutionis &c. probatio reo est necessaria, quæ probatio fit post objectam exceptionem, quæ reum ipso jure tuetur *l. 9. de R. V. l. 34. §. 1. de O. & A.* Accuratè ergò loquendo exceptio facti, seu intentionis, seu tibi non competit. actio, nudam denotat allegationem, quia obligatio ipso jure sublata fuit, tolli verò via exceptionis & tolli ipso jure regulariter opponuntur: & sine jure agendi nemo experiri potest *l. 5. §. ff. de negot. gest. ad eò ut si judici constet, actorem non habere jus agendi, debet eum à judicio repellere, etiamsi reus non excipiat arg. l. 40. C. de transact.* Quia verò reus in facto sese fundat, ac proinde idem probare debet, huic exceptioni non omnè adimerem excipiendi vim, siquidem exceptio, ut litis ingressum impediens & à responsione & à litis contestatione reum liberat. *Nov. Ordin. Judic. Sax. T. XI. §. 8. es wehren dann. Dn. Carpz. Procces. T. XI. art. 7. n. 25. §. l. 2. Resp. 58. Zanger. de except. p. 3. c. 20.*

TH. V.

Super est adhuc in definitione nominali, ultima pars; Synonymia scilicet seu quomodo aliàs exceptiones posteriori illo significati.

gnificatu nominentur. Variā autem in Jure ejus sunt synonyma, l.14. l. pen. ff. b. r. l. 50. §. 1. de judic. l. 8. l. ult. C. h. t. l. 13. C. de precurar. l. 29. pr. de except. rei judic. l. 11. l. 13. ff. b. Vocantur enim Præscriptiones in cit. ll. add. Excell. D. Struv. Exerc. 46. 93. Unde in scriptio tituli C. non concipitur de exceptionibus & præscriptionibus, quasi rebus diversis, sed de exceptionibus seu præscriptionibus. Donell. ad rubr. C. de except. n. 15. quia verbum præscribere inter alia significat dictare (dictat enim reus & præscribit, exceptionem opponendo actori, quomodo intentionem concipere, aut actionem sibi dari postulare debuisset Zang. d. l. n. 12) & ostendere alicui, quomodo se gerendum habeat & quid facto opus sit, quod quilibet reus, qui exceptione utitur, facere intelligitur. Vid. l. 34. §. 3. ff. de leg. 3.

Th. VI.

Nec quicquam facere potest, quod nonnulli dicunt exceptionem à præscriptione distare, ut genus à specie, ut notat Mynsing. ad pr. h. c. : vel quod asserunt, distinctas diversasq; res esse quia separati tituli, de excepti: & præscriptionibus t. t. ff. & C. de except. t. t. C. de præscript. long. temp. t. t. ff. de div. temp. præscript. Reponimus enim, quod præscriptio generaliter accepta, sit quævis exceptio arg. rubr. C. de except. l. 23. ff. eod. l. pen. & ult. C. b. l. 9. ff. de Solut. Specialiter verò usurpata, quæ ex longa possessione proficiscitur t. t. C. de præscr. long. temp. t. t. ff. de div. & temp. præscr. nihilq; aliud quàm exceptio temporis est l. 5. §. 1. l. 12. ff. de Div. & temp. præscr. l. pen. C. de præscr. 30. ann. add. Zang. de except. P. 1. c. 3. n. 26. ubi tamen vix ferri poterit, quod, exceptiones & præscriptiones esse easdem, probare hoc simili vult, quia Legatum & Fideicommissum idem significant. l. 1. ff. de leg. 1. eum d. l. 1. non de identitate, sed ex æquatione, quæ cælo distant, tractetur.

Th. VII.

Sciendum verò, exceptionem quæ in Legibus præscriptio dici solet, jam actionem perimere l. 29. de exc. rei judic. l. 9. de solut. l. 1. l. 23. b. t. l. 12. §. 2. de inoffic. test. jam saltim eandem differre, ut est præscriptio moratoria l. 2. C. de prec. Imp. offer. jam judicium omninò declinare, ut est præscriptio fori l. 13. C. de

mege
o pro
a usus

actio
one
quæ
ne
den
solut.
apud
onis,
cum
nster,
sim
falsas
ere
cesla
n ipso
d lo
etic.
e sub
rier
Sf.
bere
n ex
fun
omne
sium
erat.
Pro
c. 20.

Sy
llo si
gnifi

*de procurat. l. 29. C. de pact. Excell. D. Struv. Praeceptor meus ad huc colendus Exercit. 46. §. 3. Exceptiones praeterea praedicta dicuntur. ff. de exc. pr. ser. §. praedict. de quo Rayard. lib. 1. de praedict. v. 7. §. seqq. Zang. par. 1. c. 3. n. 31. 32. 33. Quidam exceptionem praedictam appellat exceptionem praedictam: de qua profant *rx. in. l. 16. §. 17. l. 18. §. l. 21. D. de exc. l. 54. D. judic. l. f. C. de petit. hered.* Dicta autem est haec exceptio, quod per eam videatur praedictum fieri quaestioni alicui, quae cum ea, quae in iudicium deducta est, aliquam habet affinitatem, ita ut si haec decidatur, & illa per consequentiam decisa esse intelligatur.*

TH. VIII.

Haec de nominali, nunc ad realem, quae Interpretibus dicitur fax & anima totius tractationis, quae rectius percepta totum rectius percipitur negotium. Omnis vero reus, iudicio qui contendere paratus ad defensionem suam, aut inficiationem utitur, aut depulsionem *Vinn. ad. pr. f. b.* Inficiatio est, cum negat ullam alicui esse actionem, de eo quod petitur. Depulsio cum reus de actione confitens, tam in iure quam in facto, ea defensione utitur, quae actionem removet. Illa nunc defensio in usu Juris appellatur exceptio. Considerari autem ea potest quatenus proponenda adhuc, siquidem; Jus excludendi seu elidendi est, id, quod ab actore intenditur *Excell. D. Struv. d. Exerc. §. 2.* Vel ut proposita in iudicio, quam acceptionem hic desideramus.

TH. IX.

Cum vero saepe accidat, ut licet ipsa actio sit iusta & iure fundata, si per se consideretur; iniqua tamen sit adversus eum, cum quo agitur *pr. §. 1. f. de exc.* Unde exceptionem ita definit Theophilus, ut sit allegatio quaedam reo competens, adversus actionem, quae iure Civ. sit inefficax, sed natura iniqvas habeat vires: quam, cum ad eod commodum genus praese nonferat, ac de differentia specifica sileat, missam facio. Ego definitionem ex Ulpiano *l. 2. in pr. ff. b.* desumo, quae haec est, quod sit exclusio (legitima) quae interponi actioni cuiuscumque rei solet, ad excludendum id, quod in intentionem condemnationisve deductum est. *add. Bach. ad Treul. V. 2. D. 26. §. 1.* Alii cum

est, per l. si ita quis S. Seja ff. de V. O. Wesenb. in n. C. des
except. n. 9.

TH. XII.

De definitione hactenus, Originem nunc & causam exceptionum impulsivam investigare ac inquirere, animi fert lubentia. Ad scribo autem eandem Juri naturæ sive Gentium partim, partim Juri Civ. Sunt n. ex æquitate, ut in præf. dictum, contra Juris rigorem & summam rationem introductæ l. i. §. i. de Doli exc. l. 3. & ibi. Dd. ff. de f. §. f. in qua omnis defensio Jure Naturæ introducta, asseritur. Vid. & §. i. Inst. h. adeo si, quod licet ex communicatus ab agendi c. 8. c. 12. except. non tamen ab excipiendi ac eatur facultate d. c. 8. c. 5. eod. Deinde ex mente Vinnii sic argumentor, si exceptiones ex formulâ judicii natæ; judicia autem originem habent ex Jure Nat. primo augmentum ex Jure Gent. l. 2. pr. ff. de O. f. (sic cognitum fuit judicium tempore Moïsi Deut. 24. ibi: non pervertes judicium advenæ & pupilli &c. Jerem. 22. facite judicium & justitiam) quid ni & ipsæ exceptiones? Nec alicujus ponderis est, illud Corasii 2. Misc. c. 16. n. 10. Exceptio est actionis exclusio, l. 2. h. & actiones Juris Gent. inventionem sunt à Jure Civ. in ordinem positæ, ergo non ex Jure N. Non enim querendum, undè actiones formam & normam acceperint, sed undè exceptio originem tenus descendat. Hinc est quod Dd. volunt, eas in Paradyso ortum jam habuisse, exceptionem enim usus est Adam, dum culpam violati mandati, de non vescendo pomo in mulierem Evam transtulit Gen. 3. v. 12. Quod verò obvertitur: Quid est origo? An non rei principium? ubi autem id dabis, si res ipsa non subsit? ac res subsistere non potest præterquam si forma adsit. Resp. Jure Gentium forma essentialis exceptionum consistit, in sui defensione, modum verò defensionis expolivit Resp. Romana.

TH. XIII.

Divisionem quod attinet, plures passim traduntur, quæ omnes hic commemorare ac recensere, animus non est; Celebriorum hinc in Jure potissimum Civ. mentionem saltem faciã. Desumuntur autè vel à causa efficiente l. materiali, vel à fine & esse

& effectu. A causa efficiente, quædam sunt Civiles, quædam Prætorix §. 7. *Inst. de exc.* Illæ quæ ex legibus, vel legisvicem habentibus descendunt, ut SCtis, Principum Placitis: Hæ verò ex Prætoris jurisdictione ortum trahunt d. §. 7. Plerasquæ prætorias esse, civiles perpaucas, notant *Giphan. Myns. ad d. §. n. 5.* quin imò *Vinn. ad d. §. Inst.* hæc scribit; Exceptionum ex Legibus propriè dictis descendentium nulla mihi occurrit, arbitrator tamen exceptionem rei judicatæ ex Lege 12. tab. esse; additq; aliam ex 12. tab. si telum manufugit ad d. §. 7. 7.

TH. XIV.

Ex Principum Placitis, oritur exceptio divisionis inter plures fidei jutores §. 4. 7. *de fidej.* quæ ex l. 26. ff. & l. 3. C. de fidejusf. describi potest, quod sit fidejutoribus tributa quorum si unus de toto conveniatur, is, si ceteri, tempore litis contestatæ solvendo sint, non nisi in virilem partem tenetur. Incidenter hic fidejutorum beneficia tangere lubet; tria verò sunt. 1. Est beneficium ordinis seu excussionis, ut creditor prius debeat principalem debitorem usq; ad succum & peram excutere. 2. Divisionis, de quo dictum. 3. Cedendarum actionum, ubi creditor fidejutoribus, qui pro confidejutoribus solverunt, actionem cedit. Oritur quoq; ex Imperialibus Constitutionibus exceptio non numeratæ pecuniæ §. 2. 7. *de exc. l. in contractibus C. de non num. pes. Fom. D. ad Inst. 22. §. 2. 3. & 4. lit. c. p. 470.*

TH. XV.

Ex SCto descendit exceptio SC. Vellejani t. r. ff. & C. ad SCt. Vellej. item Macedoniani t. r. ff. & C. ad SC. Maced. §. pen. *Inst.* quod cum eo qui in alien. pot. vid. *Dr. Carpz. in Processu Tit. 12. A. 3. n. 31.* quæ incidenter hic pertractantur, sunt enim preceptorix. Cui exceptioni locus, nisi filiusf. in rem patris necessariam acceperit mutuo pecuniam l. 7. §. 12 ff. ad SC. Maced. Vel pater consenserit l. 2. l. 4. & ult. C. eod. Vel filiusf. paterf. factus debitum agnovit l. 7. §. ult. & l. 9. pr. ff. ad SC. Maced.

TH. XVI.

Exceptionum à causa materiali fluentium altera divisio, quod

B 2

quod sint vel in personam, vel in rem §. *fin. Inst. de repl. §. 7. f. b. l. 7. ff. eod.* In personam sunt, personæ quæ cohærent, aliis verò, ut successoriis & fidejussoribus denegantur. *l. 196. ff. de R. f. v. g. est exceptio, quod quis ultra posse non sit condemnandus §. 36. f. de act. l. 20. ff. de re judic. Except. metus doli &c. quibus de infra.* In rem seu reales exceptiones sunt, quæ ex ipsa repetita veniunt, ut except. rei judicatæ, Jurisjurandi, transactionis &c. Et hæc & fidejussoribus & successoribus rectè accommodari possunt.

TH. XVII.

Porro ab effectu vel Dilatoriæ sunt, vel Peremptoriæ, seu quod idem temporales & perpetuæ; Illæ actionem ad tempus suspendunt, quia ad certum obstant tempus, quo clauso totum amplius non habent §. 10. *f. b. Hæc verò totius negotii cognitionem tollunt §. 9. f. de exc. l. 2. C. de prec. Imp. offer. quia agentibus semper obstant. d. §. 9. vid. §. 8. f. b. r. l. 2. §. fin. l. 3. ff. eod. l. pen. C. de exc. l. 7. eod. de his peremptoriis verum est, quod l. 12. ff. de R. f. dicitur: Nihil inter est (effectutenus) ipso jure quis actionem non habet, an per exceptionem infirmetur. V. *Jacob. Godofr. ad d. l. p. 486. Excell. D. Struv. d. Execut. §. 5. Mixtas nullo modo agnosco, cum quas tales Dd. fingunt, ad illas duas species referri possint Vid. *Colerius ad c. 6. X. de exc. n. 48.***

TH. XVIII.

Dilatoriæ seu temporales, quæ vel pertinent ad iudicium, vel causam in iudicium deductam, considerari possunt. Iudicium seu ejus processum, quæ respiciunt, concernunt iterum vel ejus extrinseca, ut sunt exc. loci non tuti, aut temporis angusti, it. feriarum. *Excell. D. Struv. d. l.* Vel ejus intrinseca, personas scilicet id constituentes, Judicem nimirum respectu cuius iudicium vel prorsus declinant, vel saltem differant, utpotè quæ sunt de extrinsecis iudicii circumstantiis. Quæ verò declinant iudicium, sunt exceptio fori declinatoria seu incompetentis *l. p. n. Sult. C. de judic.* Exceptio Præventionis, exceptio Recusationis iudicis. Quibus de commodiùs, primitus, quibus Reus modis forum sortiatur, si scimus agere poterimus.

Et

Et quamvis multum interfit scire, ubi quis forum sortiatur, placet nihilominus quam brevissimis, rei hujus mentionem facere. Hoc autem quatuor precipue fit ex causis, Domicilii scilicet contractus, delicti & rei quae de agitur. De privilegiatis aliisque minus principalioribus Vid. Zang. c. 1. part. 2. n. 389. & seqq.

TH. XIX.

Domicilium in loco originis, seu Domicilii Patris habere quem praesumitur l. 3. C. de municip. & origin. l. 6. in pr. & §. f. l. 17. §. ii. ff. ad municip. l. 26. ff. de capt. & postl. revers. Quae admodum autem non solus fundi ingressus, ad retinendam possessionem sufficit, sed animus insuper & voluntas desideratur §. idem placet Insti. per quas pers. cuiq; ac qui. Ita ex sola Domus inhabitatione aliarumve rerum, immobilium scilicet in aliena Civitate aut regione seu territorio comparatarum & acquisitarum possessione, Domicilium non probatur, nec constituitur d. l. 17. §. 13. ff. ad municip. Sed ex animo & voluntate alicubi Domicilium habendi l. 4. C. de Divers. offic. & appar. Jud. l. 5. ff. de captiv. & postl. revers. ex quibus patet Domicilium aliud esse naturale, quod tam ex propria quam Patris persona acquiritur l. 7. C. de incolis; aliud vero accidentale, quod ex assumptione comparatur V. Dominus Carpz. P. 2. Decis. 1. à n. 7. Quibus vero modis Jus Civitatis seu municipii quis consequatur, habet Excell. D. Struv. Exercit. ult. §. 49. & seqq. De reliquis contracti Domicilii conjecturis Vid. Zang. c. 1. part. 2.

TH. XX.

Ratione loci in quo Reus contraxit, ac ibi invenitur per clara verba l. 19. ff. de judic. l. 1. ff. de eo quod cert. loc. l. 22. ff. si certum petatur. obnoxius fit jurisdictioni etiam si Clericus sit. Non Obstat. c. si diligenti 12. de for. compet. Nam Pontificem abuti ratione l. 38. ff. de pact. autor est Jacobus Cujac. ad hanc legem Zang. d. l. c. 1. part. 2. n. 108. Contractum autem accipimus omnem, ita ut non tantum accipiatur pro eo, qui ultro citroque obligationem producit, quales emtio, venditio, locatio, societas sunt &c. d. l. 19. §. 1. & 2. ff. de V. S. Sed etiam pro

1352.

Contractu quasi, quoties quis alicui aliqua ex causa obligatur. *Bocer. ad leg. contractus ff. de R. f. c.1. n.4. & eam quoq; vox hic loci complectitur obligationem, quæ ex delicto privato venit. l.1. l.4. ff. de Oblig. & act.* Locus verò contractus intelligitur, in quo, ut quis solveret, se obligavit, licet alibi contractus sit celebratus *l.21. ff. de O. & A. l.19. §. f. ff. de judic. V. Zang. d. l. n. 140. & seqq.* Quod si de loco expressim non convenit, locus contractus erit, ubi negotium gestum est, *d. l.19. §.1.*

TH. XXI.

Ratione delicti, quod publicum est sortitur quis forum 1. ubi illud est commissum *per l.3. ff. de offic. Presid. l.7. §. pen. & l. f. ff. de accus. l.1. & Auth. qui provincia C. ubi de Crimine ag. oportet. Nov. 69. c.1. l.1. C. ubi Senat. & Clar. (excepto crimine læsæ Majestatis l.7. C. ad L. jul. Majest. vid. l. fin. C. ubi Senat. & Clar. it. c.4. X. de judic. quod solum Imperatorem Judicem habet, adde dd. rxx. l. un. C. si quis Imp. maledix. Ordin. Camer. p.2. T. 2. §. als nemlich für das Erste) 2. ubi est inchoatum *d. l.1. C. ubi de Crim. famosissima questio est, quis scilicet locus delicti commissi dicatur, an is in quo est inchoatum, an in quo consummatum; ut Cajus in territorio Titij, expuldit Slopetum ac eo in Sempronij Territorio Mævium occidit. Puto esse Wesenbécio ad d. tit. C. subscribendum, sortiri forum Cajum & ubi delictum inchoepit, & ubi consummavit, & Colleg. Argentorat. Tit. de judiciis §. 232. poterit tamen aliter judicium, alterum in Processu formando prævenire, ac præveniens solus puniendi facultatem habebit.**

TH. XXII.

Si quis verò in confinibus duorum Territoriorum deliquit, uterq; Dominus contra delinquentem rectè procedit, cum in utriusq; Territorio deliquisse quis videatur, maximè si cadaver amborum tangat territorium & sanguine signet, aliàs cum *Magnif. Carpz. P.3. Q. no. n.36. questionem hanc judicis arbitrio committerem, adde Wurmser. Exercit. 3. ad Jus Publ. in Corollar.*

TH. XXIII.

Si de Re controversia sit, forum quis sortitur ubi res est sita

1553.

lita l. 38. ff. de judic. l. 1. C. ubi in rem actio, id quod & in Clericis
verum est c. 3. §. 5. X. de foro compet. Duplici autem modo
ratione ipsius rei agitur, vel ad proprietatem, vel ad possessio-
nem consequendam. Quod attinet iudicium petitorium,
Imperatores in l. fin. C. ubi in rem actio, expressè jubent, acto-
rem rei forum sive in rem, sive in personam sit actio sequi de-
bere! De possessorio textus satis perspicuus præstò est in Lunic.
C. ubi de poss. ag. oport. ubi bene Wesenb. Forum competens
propter delictum ibi est, ubi vis facta est: propter rem, ubi
possessio instituenda est; hinc generale admittitur axioma: ubi
ibi de possessione vel quisi agi potest, res ubi constituta est;
nec nocet, quod ille, qui vim fecit, in loco domicilii conve-
niendus sit. Quidam Resp. etiam interdicta sunt personalia in
rem tamen scripta sunt l. fin. ff. de interd. consule & Colleg. Ar-
gent. w. de judic. §. 248.

TH. XXIV.

Famosam supra reliquimus distinctionem, cujus nunquam
explicatio tangenda venit. Quod verò exceptiones iudi-
cium prorsus declinantes concernit, primo se sistit loco, ex
incompetentiâ, quæ datur I. respectu iudicis, qui, ut ut alias
sit omni exceptione major, dum in præsentia causa Jurisdictionem
non habet, judicare nequit: Deinde alia est exceptio contra
iudicem, quæ dicitur recusatoria: scilicet. competens quidem ju-
dex est, sed exceptione laborat. Nec inter est sive sit ordina-
rius l. 9. ff. de liberali caus. l. 2. C. de pedaneis Judicibus: Vel dele-
gatus, ut si non producat mandatum l. 1. C. de mand. Princip.
aut mandatum sit revocatum l. 38. de judic. aut si intra præscri-
ptum tempus delegatio non fuerit expedita c. de causis 4. de
offic. & pot. judic. de leg. II. Respectu rei conventi, quo de mo-
dò diximus: Vid. l. 19. §. f. ff. de judic. l. 1. C. ubi de crim. agi potest
& deniq; c. fin. de for. comper. III. Respectu ipsius causæ, in-
competentiæ exceptio datur, si iudex supra suam iudicet juris-
dictionem l. f. de jurisd. Cum verò in præcedentibus explicavi
fori competentiam, facili negotio ejus incompetentiâ per-
spicere possumus, contrariorum enim cognitio uno, facili
cognoscitur & alterum per l. 57. in ff. manum. vindicta:

TH. XXV.

Observatione autem dignum est, exceptionem hanc, ut ceteras Dilatorias, primo statim in termino objiciendam esse, & probandam. *Dn. Carpz. tit. 9. art. 2. §. 1. n. 2. §. 26.* neq; in scriptis eandem allegari sufficit, cum super ea statim sit pronuntiandum, nisi notoria sit. Notoria enim ulteriori non indigent probatione, nec in iisdem juris ordo observatur. *cap. ad nostram X. de jurejur. add. Carpz. d. l. n. 9. §. 10.* Quo fit, ut Principum de non appellando Privilegia, Camerae Imperiali semel insinuata (de qua necessaria insinuatione *vid. Reces. Imperii de Anno 1570. §. Wir sehen ordnen/ und wollen auch: & Reinking. de Regim. lib. 2. cl. 2. c. 3. n. 49.*) & ob id notoria, ad declinandam provocationem, ad Cameraam intentatam in scriptis saltem allegari sufficiat. *Arum. in disc. 5. ad A. B. conclus. 16.* Oretenus ergo extra hunc casum dicta exceptio proferenda, *per. l. 5. ff. de judic. ibi praetoris est aestimare an sua jurisdictione: rectè verò l. Wesenb. 2. si quis in jus vocat n. 1. in f. de casu dubio accipit si verò res manifesta sit, judicem incompetentem esse, tunc citati ad comparandum non coarctantur: quorsum spectant verba Lancellotti in suis Instit. Juris Canonici L. 3. T. 5. fit tamen interdum ibiq; lit. d. p. 621. bona notata: Ceterum, ut de privilegiatis & Exemptis à Jurisdictione Cameraali iterum dicam, citati Camerae auctoritatem non contemnere valent, sed venire debent ad privilegia alleganda, nisi velint expensarum restitutionem sentire:*

Th. XXVI.

Quæ judicium porro declinat, est exceptio Præventionis, cui tum locus relinquitur, quando Reus, pluribus qui in locis, ob unam eandemq; causam sortitur forum, ad unum judicem legitimè citatus ad alium postea vocatur, proinde illa est occupatio jurisdictionis alterius judicis. Hinc non nuda supplicatio, vel libellus Principi dependenti oblatus, nec ejusdem Rescriptum præventionem producit, cum hoc ipsum *l. 1. C. quand. libell. de summo Principe* consignatum sit. *Dn. Carpz. d. l. art. 3. n. 21. 39.* Ejusdem effectus est, ut Reo ab instantia judicii abso-

1355.

absoluto, actor ratione litis pendente, ad priorem iudicem, quasi preventus remittatur. *Zang. c. 3. n. 3.* Ubi enim iudicium coeptum est, ibi finire debet. *l. 30. ff. de iudic.* Nam inter duos jus æquale habentes, melior semper est conditio preventientis arg. *l. 7. §. l. 30. ff. de iudic. l. 5. inf. C. qui accus. non poss.* atq; verum licet quis per unius horæ, quin, imò unius momenti spacium preventus fuerint. *Glosf. in c. duob. vers. si non appareat X. de rescripto in sexto. add. Dn. Carpz. d. l. n. 18.* Et hoc est quod vulgò dicitur primo occupanti locum esse concedendum *cap. 5. crucis X. de rescript.*

TH. XXVII.

Quod verò diximus de nuda X. Principi dependenti oblatâ supplicatione, hoc non procedit in Cæsareâ Majestatis exhibitio supplicis libello, facit enim talis libellus preventionem & litis pendentiâ, quia operatur litis contestationem, per quam in iudicio quasi contrahitur *l. 3. §. n. de pecul.* Estq; hoc speciale jus Cæsareâ Majestatis, dummodo supplicatio fuerit insinuata. *l. 1. C. quando libell. Principi datus faciat litis contest.* Quod enim de Cæsareâ Majestate, asserimus, id & in Camera Spirensi locum habere statuimus, quia Eadem Imperatorem & Status Imperii representat. Horum vice iudicat. *Ordin. Cam. part. 1. F. 12. §. und solche & tit. 27. §. und soll der Vorn alter Dn. Carpz. d. l. n. 28. Colleg. Argentor. Tit. de except. Exceptione 7. p. 168.*

TH. XXVIII.

Duo ergò requiruntur, ut hæc Exceptio Preventionis subsistat 1. ut reus unius, ejusdemq; rei causa, plures habeat iudices, 2. ut legitimè ab uno sit citatus. *c. 1. X. de for. compet.* Illegitima enim citatio nullum producit effectum, nec constituit aliquem in mora, nec perpetuat jurisdictionem *Zang. d. l. n. 15.* Rectè hinc laudatus modo *Carpz. n. 43.* inquit, Unicum verè esse modum, hanc qui gignit exceptionem, legitimam nem. citationem. Quid verò sentiendum, si iudicium concursus præstò sit & quis à singulis iudicibus ad domum citatus sit, ita ut constare nequeat, quæ nã citatio prior ad ejus notitiam pervenerit? ad hoc decidendum, dist. cum *Zang. d. l. n. 26.* quod si inferior

C

inferior

1396

inferior concurrentem habebat jurisdictionem, cum superiore sibi ab eodem cumulativè concessam, nullam inferior habet causam, cur superiori causam cedere nollèt, cum cumulatione illà superior retinuerit sibi jurisdictionè eandem & majorem. Qvod si jurisdictione sint pares, vel inferiori cumulativè Jurisdictione nò sit concessa, liberum ipsis an sibi invicem causà deferre velint: Si verò in eo disenserint, sorte litigium componendum est. *arg. l. 14. ff. de judiciis*, nec litigantium erit eligere, quem velint judicem habere, cum hic potissimum & Judicum præ judicio agatur, quorum interest, ut eorum defendatur Jurisdictio *c. 14. X. de for. compet. l. 7. ff. de judic. Nec Obstat, qvod Reo plures judices habente, actori detur electio l. 9. §. ult. l. sed et si suscipit §. 3. ff. de judic. l. 25. pr. C. de Episc. & Cleric. hoc enim verum est, re adhuc integra non verò si citatio jamjam secuta.*

TH. XXIX.

Citatio porrò per contumaciam utriusq; litigantis circumducta annullatur *l. propterandum §. 1. C. de judic. l. & post editum §. 2. ff. eod. ac consequenter præventioni locus esse nequit. Secus verò se res habet, si una saltem pars contumax extiterit, sicq; nihilominus effectus hujus exc. per citationè representatur non solù propter autoritatem sententiæ seu rei judicatur, quâ Reo injuncta fuit responsio, cui præcisè standum, nec retractare eam licet *l. 207. ff. de R. J. l. 7. §. 1. ff. de compensat. Sed etiã qvod citatio jam peperit effectum contumaciæ, tantù abest, ut annullata dici queat. Idem statuendum erit, si actor emanet, nec puro cum Zangero transeundum esse, qui Tr. de except. P. 2. c. 13. n. 12. credit, qvod per contumaciam actoris litis pendencia, non inducatur, cum citatio in suo per maneat vigore *l. 7. ff. de judic. vid. Dn. Carpz. in Procesf. T. 9. Art. 3. n. 58.***

TH. XXX.

Deniq; nec silentio prætereundum, qvod & à Commissionariis citatio emissa, litis pendenciam pariat ac Exc. præventionis, judicio ordinario rectè opponatur; Durante enim Commissione Jurisdictio judicis Ordinarii suspensa censetur per optimum *tx. in c. 22. verb. propter qvod & c. X. de rescript. acur.*

ac urgeo universalitatem l.7. §. 1.30. ff. de judic. nec ferendus actor, ut desultoria levitate semel aditum judicem, qui emitendo citationem, in sinuando suam roboravit Jurisdictionem, labore & sumptu fatigatum, in dō coercenda hæc pervertitas. Ex quo patet Ordinarium Judicem qveri non posse, si se præterito, aliis delegatio facta fuerit. Limitatur verò hoc, si homines fortè malitiosi existant, qui vel ex pravo affectu, vel Causidicorum petulantia, Commissionis remedio abutantur, efflagitantes illud, saltim quo post litem finitam executioni se subtrahant, vel novis technis partem implicent adversam, & Processum Ordinarium jam institutum remouentur. Ex aduerso & Commissariis opponi potest exceptio præventionis, cum de Principe non præsumatur, quod Jus per processum adhibitum auferre velit, cujus intentio certè illà Commissione fuit, ut utraq; parte consentiente, Commissio protrahendā compositione suscipiatur l.2. §. 16. ff. nequid, in loc. publ. Carpz. in Process. T.9. Art. 3. n.74. §. n.86.

Th. XXXI.

Tertia judicii declinatoria suspecti Judicis exceptio est. Zang. d.l. quilibet enim Judex etiam ordinarius propter suspicionem removeri potest. l.12. C. de Judic. Nov.53. §.1. c.4. X. de for. compet. hancq; sententiam vocant canonizatam c. cum Speciali X. de appell. V. Oldend. Clas7. Act.1.p.1069. Umm. Diff.1. ad Proc. Th.9. n.52. Dn. Carpz. in Proc. T.2. Art. 4. n.82. Si verò Princeps Commissarium dando addiderit clausulam remota recusatione, ille recusari non potest, nec ansam querulandi reus habet, cum si fortè iniqua feratur sententia, ab eà appellare aut alio remedio suspensivo aut devolutivo uti posset l.1. §.4. D. à quib. appell. non licet. de levi verò non de gravi suspicionem hoc accipiendum. Zang. d.l. c.4. n.12. Ceterum de suspicionem causis vid: Zang. par.2. c.4. n.20. Quarum Prægnantes sunt inimicitia capitalis, Consangvinitas, amicitia, impetitia. Marant. part.6.n.67.

Th. XXXII.

Omnes autem Judices dari possunt, qui Jure non sunt prohibiti. Prohibentur autem quidam vel natura, vel lege, vel

vel moribus l. 12. §. 2. ff. de iudic. l. 39. §. l. 46. ff. eod. Natura fur-
 dus, mutus, perpetuo furiosus impubes d. l. 12. §. l. cum furio-
 sus ff. de iudic. quia hi animi, illi corporis vicio impediti, munus
 iudicandi obire nequeunt. De coeco aliud dicendum l. 6. ff.
 de iudic. sicq; Dd. sentiunt, quod possit antiquam dignitatem,
 superveniente cecitate retinere, novam autem non adipisci
 l. 1. §. quamvis ff. de postul. Removetur, quoq; à iudicando pro-
 vincia minor 18. annis l. 57. ff. de re iudic. qui, uti rectè am-
 pliat Umm. d. Disp. 1. ad Procesi. tb. 8. 46. neq; ex consensu li-
 tigantium, nec ex Decreto Principis, nisi forte ipsius dispen-
 sare voluisse constiterit iudex fieri potest, rationem qua re-
 in l. 1. §. 3. ff. de postul. Juris imperitum cum Clar. Schobelo
 Disp. 5. ad 7. quam nuper cum Jenæ studiis invigilabam publi-
 citus defendi, non indistinctè arcerem ob Nov. 82. pr. cum
 possit causarum experimentum habere. V. Bronch. Centur. 1.
 Asser. 64.

TH. XXXIII.

Porro lege removetur, qui senatu motus est d. l. 12. §. 2.
 §. infam. l. 2. C. de dign. Nisi à Principe ex certa scientiâ datus
 sit iudex. Principis enim scientiâ, vim specificæ dispensatio-
 nis habet, omnemq; personæ defectum supplet. Zang. d. l. 53.
 Moribus, ut foeminae d. l. 12. l. 2. ff. de R. J. Discriminavit Jus
 Rom. foeminas à Viris olim in successione, dignitate, officiis
 & communi conversatione viræ & publicis muneribus: nulla
 enim unquam ætas vidit foeminam, Equitem, autem Senato-
 rem esse, nisi quod teste Lampridio, Heliogabalus matrem
 in senatu sententiam rogare iussit. Rationes verò remotio-
 nis hujus sunt, tum lubricitas & inconstantia iudicii multibris-
 sima, quod honesto non sit consentaneum, ut viris miscetur
 & iudicis assideat. Nisi aliud consuetudo ferat aut foeminae
 data sit iurisdictio. Utrum & Consilium vel Senatus tanquam
 suspectus recusari possit? quod ad 8. 30. Spectare poterat
 communis Dd. quæ & usu observatur, sententia est negativa.
 Bald. lib. 1. C. s. rector provincia, Mascard. in tract. de probat. V. 2.
 conclus. 952. Gail. lib. 1. observ. 33. Ni omnes essent suspecti, aut
 major pars, aut etiam unus magnæ auctoritatis, cui alii con-
 tradicere non audent. Bald. di. lib. 1. c. 1. n. 72. de iudic.

TH. XXXIV.

1359

Solent quoq; Dd. iudicii declinatoriam laudationis seu denunciationis exceptionem constituere, qua conventus actione potest autorem suum, qui ipsi de evictione obligatus est laudare, quod est nominare & petere, ut ei lis denunciatur & ad locum iudicii vocetur ad reum defendendum l. 28. C. de evict. l. 1. §. 2. C. ubi in rem act. Hujus exceptionis formula hæc potest esse. Salva protestatione & reservatione erſcheinet beſlagger Zuſolge außgelassener citation citra animum litem contestandi, sagend/ daß er das qvashionirte Haus/ durch rechte bſtändigen Rauff von N. N. an sich gebracht und Verkauffer ihm eviction verschrieben so thut Beſlagger seinem Verkauffer N. N. licem denunciiren rechtlich bitend N. N. nechst überscheidung hinc inde ergangenen Aecten den Krieg Nechtens anzufündigen/ und lebet denunciant des rechtlichen Verraths denunciat sey im rechten ihn zuverrechen schuldig. De denunciationis formalia, Fine & effectu consule *Ummium in Diss. ii. ad Proc. 8. 8.*

Alterâ nunc sequitur Dilatoriâ exceptionum acceptio qua scilicet de extrinsecis iudicii circumstantiis sunt v. c. exc. termini angusti, Loci non tuti, & feriarum *Zang. p. 2. c. 5. 6. 7. Ez cell. D. Struv. d. Exerc. 9. 5. inf.* Fundata autem est exc. termini angusti in *Avrb. offeratur C. de liti. contest.* Tempus autem quod reo in Jus vocato concedendum, congruum esse debet, deo in causis Civ. *Vid. l. 69. l. 68. §. 1. & tertium ff. de judic. In Criminalibus V. l. inter ff. de judic.* post oblatum libellum, pro inducendis deliberatoriis 20. dierum spatium *d. Avrb. offeratur*, statutum est. Ad actionem prosequendam reo postulante, tribus Edictis peremptoriis citandus est cunctans, ut intra præfinitum tempus litem finiat. *Avrb. qui semel. C. quomodo & quand. jud. Nov. 112. c. 3. §. 2.* ad probationes verò petendas prout vel cominus vel eminus probaturus habet, quæ res iudici pro circumstantiarum qualitate arbitranda est; 3. 6. vel 9. menses *l. 1. C. de dilat. data* sunt pro temporis & locorum distantia & conditione, it. causæ gravitate ex æquo terminum vel contrahere vel extendere potest idem.

Loci non tuti exceptio, quæ reus in jus vocatus coram Judice comparere recusat, quia sine periculo vite, corporis aut bonorum subeundo, judicii locum adire nequit. *Vid. l. 3. ff. quib. ca. maj. qvov & de Advocato & testibus verum est, cum omnibus locus judicii tutus esse debet c. 47. X. de appell. Appellatur autem locus non rurus propter bellum, inimicos privatos, incarcerationem, torturam &c. l. 3. ff. ex quib. ca. maj. & propter loci pestilitatem addo si in locis, per quos reus necessario transire cogitur, ut veniat ad locum judicii aliquid de illis impedimentis timet. c. 4. X. ut lit. contest. Debet autem saluum citatus petere conductum, quem fidentiam, eiuem geleid vocant, ut Judicii locus mutetur, vel differatur. Hujus exceptionis formulam in Camera Imperiali sic posse proponi: Practici ostendunt. P. P. Demnach zurecht wohlgeordnet/ daß keiner am solchen Ort/ da er in Sorgen und Gefahr stehen oder nicht sicher hinkommen/ noch freyen zu- und Abgang haben kan/ ob er gleich dahin peremptoriè citiret würde zu erscheinen schuldig/ und unverdorgen daß N. N. Anhero zukommen keine sichere Strasse/ wandel noch Wege habe/ daher die beschehene Ladung zu vor an ihr selbst krafftloß ist/ zum Ueberfluß aber hat N. N. einen Excusatorem besage Vollmacht constituiret/ welcher bittet vermöge Heil. Reichs Ordn. zu Wormbs de Anno 521. zuerkennen/ daß N. N. mit eingebrachter exception Loci non tuti billig gehöret/ und entschuldiget sey. Sicq; Judex huic exceptioni non detulerit, liberè appellari potest d. c. 47. X. de appell. Hue trahe exc. loci in honesti, ut est lupanarium l. 21. §. 11. ff. de recept. qui arbitr. de qua paucis Dd. tractant fortè; quod nemo judicum adeò suæ autoritatis obliviscetur, ut in locum in honestum citare vellet.*

Feriarum Exc. quod attinet habemus l. 1. ff. C. de fer. Feriæ autem vel publicæ sunt, vel privatæ alicujus familiae & collegii.

collegii. Illarum usus prodest citato, quippe cum die feriato nihil, quod tumultum judicarium excitat, peragendum. *Pe- rez. ad tit. C. de fer. add. Clar. D. Bojer in Disp. Jena de feriis no- vissimè habitâ.* Privatae sunt quae in utilitatem hominum sunt inductae, ut feriae mensium l. 5. § 7. C. & feriis, haec autem ex- ceptio & iis datur, qui in mensibus non sunt occupati, licet enim litigantes non operentur, possunt tamen eorum Advo- cati procuratores aut alii quorum ope utuntur occupati esse l. 1. ff. de fer. ibig. *Wesenb. n. 7. V. Carpz. P. 1. Const. 3. def. 21. n. 6.* Refer huc Exc. impedimenti, quando reus iustus ex causis, quae tamen probandae, comparere non potuit, iudicij; id indica- vit. Iustae sunt causae, Consulatus, Sacerdotium, Nuptiae &c. l. 2. § 4 ff. de in jus voc. l. 22. cod. l. 5. §. 1. ff. quibus ex causis. *Vid. Nov. tit. c. 5. §. meminimus l. f. C. de jur. de liber. l. 2. §. si quis, & §. ff. si quis caut. l. 33. § 7. l. 60. ff. de re judic. r. 9. ff. ex quibus ca- maj. quo brevitaris causa me remitto* Hujus Except. formula talis forte esse potest. P. P. *Beklagter were in termino gern erschienen / wann ihn die grosse Wasser-Fluth und Er- gießung der Elbe notoriè daran nicht behindert / wird de- rohalben pro contumace nicht zu halten / sonderu ob ex- cept. notorii impedimenti billig zu entschuldigen seyn &c.*

TH. XXXVIII.

De Exceptionibus Judicium differentibus haecenus, de iis nunc ipsos quae litigatores concernunt agendum est. Haec verò vel ex principalibus, vel ex accessoriis desumuntur personis. Principales dicuntur, ad quas revera causa & negotium pertinet, quancquam & procurator litis Dominus vocetur, id tamen non nisi incuitu Processus verum est, & cum hic agatur de di- latorijs, quae regulariter ante litem contestatam proponuntur, minus commode procurator hic refertur, quippe qui per litis demum contestationem Dominus salatur. *Bachov. ad Treutl. Vol. 1. D. 9. §. 3. lit. A.* Tractabo autem de quibusdam litem differentibus Exceptionibus.

TH. XXXIV.

Prima est exc. Legitimationis, quae ad actorem & reum spectat,

7 Ju-
3 ff.
cum
Ap-
pri-
maj.
ne-
d de
tem
ge-
jus
ni:
ree/
sh
Ab-
urs
he-
ta-
ffe
m
ae
n/
ils
io-
ue
e-
no
o-
r.
&
ii.

spectat, nam in omni iudicio licet summario, personam antea omnia se legitimare tenentur, aded ut si hoc facere neglexerint, prorsus reddatur nullus. Hinc pupilli & minores absq; tutorum curatorum autoritate ab agendo & excipiendo excluduntur *l. 1. § 2. C. qui leg. pers. stand.* Item Excommunicatus *c. 12. X. de Except.* Filiusfam. in rebus in quibus Patri usus fr. & actionum & Jurium exercitium competit. *l. 9. ff. de O. & A. it. Surdus l. 1. § 3. ff. de postul. it. Bannitus, deportatus. l. 17. §. 1. ff. de pen. Infamis l. 15. ff. de publ. judic.* Secunda exc. non impetrata venia, quæ reus, quod in Jus nisi venia prius impetrata vocari non possit, se defendit *t. r. ff. & C. de in Jus voc.* nec Discipulos Præceptorem non illum qui leviter, operam mercenariam locat, sed eum qui cum parentibus æquali Jure colendus est, sine venia in Jus vocare posse ob *l. 13. ff. de in Jus voc.* Statuo cum Bachov. ad Treul. Vol. 1. D. 4. th. 6. Lit. C. Et Tertia exc. Contumaciæ; quæ quamvis tam actorem quam reum spectet in reum tamen magis & frequenter incidit. Ab actore eadem commissa, efficit ut reus ab observatione iudicii & instantiâ absolvatur *l. 13. §. 2. C. de judic.* & si denuò velit actor ad agendum redire, reus non cogitur illi respondere, nisi prioris termini facti sumptus refusi fuerint, cum cautione de lite prosequenda *Gail. 1. offer. 59.*

TH. XL.

Tribus autem temporibus contingere potest, ut actor tergiversetur, 1. in ipso citationis termino: 2. post citationis terminum, tamen antea litis contestationem & 3. lite jam contestata. Quæ singula diversos produciunt effectus. Si in citationis termino actor se non sistat, reus liberatur ab instantia & ipse actor ad viatica, litisq; sumptus reddendos reo condemnatur *l. 79. pr. ff. de judic. l. 4. C. de fruct. & lit. expens.* Si post citationis terminum ante litis tamen contestationem abesse coeperit; reum penes est, vel à loco iudicii discedere (ita scilicet ut refusi expensis citatio castetur) vel postulare, ut in contumaciam actoris procedatur juxta formam *Avrb. qui semel C. qvo. modo & quando Judex.* Sin lite jam contestata eandem delegerit actor; iudex constituet sicut in *l. 13. §. 2. C. de judic.* sancitum ac constitutum est.

XLI.

TH. XLI.

133.

Quæ exceptiones alieno nomine à personis intervenien-
tium petuntur, generali nomine appellantur procuratoris.
Bach. ad Treutl. V. 2. D. 26. th. 3. lit. d. & seqq. Oriuntur autem
vel ex defectu mandati, quod de substantialibus iudicii institu-
ti alieno nomine est. *Bald. in l. 12. de procur. n. 4.* vel licet man-
datum præstò sit, insufficientis tamen aut nullum sit, *l. alienam*
C. de procur. quia suis essentialibus & formalibus destituitur.
Neq; sufficit allegare mandatum, verum insuper probari debet
l. 23. C. de probat. Hujus rei effectus est, quod si reus omisa hæ
exceptione, litem simpliciter contestatus sit cum eo, alterius
qui nomine agit, ejus personam approbasse videatur *l. 40. §. 3.*
ff. de procur. Vel ex persona procuratoris, ut licet habeat ple-
nissimum mandatum, sit tamen miles aut mulier *§. fin. J. de exc.*
ubi verba ultima ferè de eo procuratore intelligi oportet, de
cujus infamia nondum constat.

TH. XLII.

De Exceptionibus Judicium respicientibus usq; huc, se-
quuntur jam Exc. tam Procesum, quam causam & actionem
Spectantes, quarum prima esse potest, Exc. Gvarandæ idioma-
te nostro der Gewehr à Gverra quæ litem significat dicta. *Carpz.*
d. l. cit. §. art. 4. §. 1. Non autem nudis verbis, sed realiter ab A-
ctore est præstanda & in actis consignanda. *Consist. elect. 2. par. 1. ibi*
Die Gewehr soll würellichen actu corporali, angelobet wero
den/ und soll nicht gnugsam seyn/ dieselbe in actis würellich
sten anzugeloben. Uti hoc repetitur in *Ordinat. proc. ju-*
dic. lib. 12. vers. So soll ein ieder Kläger &c. add. Dn. Carpz.
l. 1. n. 10. Cujus formula sententionandi hæc: Würde
Kläger die gefonnene Gewehr der Klage würellichen ange-
loben; Immassen ihn zu thun obliegt/ so ist Beklagter auff
erhobene Klage sich einzulassen / und den Krieg rechtens zu
beseftigen/ auch weil er solches ichto in eventum nicht gethan/
die Unkosten dieses Termins auff richterliche Ermessigung
Klägern zu erstatten schuldiz. Cessat autem hæc except. in
D

Proces-

1364

Processu executivo, nisi actor sponte ad praestationem Guaranda se offerat; item in actione seu provocacione ex *L. diffamari C. de ingen. manum vid. Carpz. d. l. n. 41. 46.* cum diffamatus in diffamatorio hoc iudicio partes rei sustinet, cum ad agendum provocet. *Dn. Carpz. par. 1. Const. 4. defn. 10.* dum non tantum à *Dn. Carpz. d. d. loc. fedet Matth. Colero ad c. 2. & c. dilecti X. de exc. n. 17. p. m. 24.* traditur, huic exceptioni in Processu executivo locum nullu n patere, dubitari poterat, quod *Coler.* tradat, quod Guaranda effectum evictionis habeat ac sit re promissio defensionis rei contra alios actores, qui ipsi fortasse super una eademq; causa litem movere poterant; quæ ratio cum etiam in causa executivè intentata locum inveniat, in Processu quoq; executivo hæc, exceptio opponi poterit; de qua tamen consulendi erunt Practici.

TH. XLIII.

Præcedenti affinis valde except. satisfactionis seu Cautio nis, dum actor in loco iudicii immobilia non possidet, aut in territorio Principis *l. 1. ff. de satisd. l. 1. §. Sciendum, ff. de stipulat. pretor. l. 12. in pr. ff. rem rat. haberi.* quæ ad postulatum rei, merito actori ad recuperandum & expensas, si reus absolva tur, injungitur *l. 7. §. 1. ff. qui satisd. cog.* Præstatur autem hæc satisfactio vel per datos si de juresores, undè fidejussoria dicitur, *l. 1. ff. eod.* Vel per pignora, hinc pignoratitia, quæ tutior, plus enim cautionis in re quam in persona *l. 25. de R. J.* adhuc verò ut pignora actor constituat, cogi non potest *l. 1. §. 2. ff. in jus voc. ut eant l. 2. §. 8. ff. qui satisd. coguntur.* Deniq; Juramenti fides deficientibus fidejussoribus & pignoribus, interdum sufficit, quæ cautio juratoria audit. *Nov. 134. c. 9. vid. Dn. Carpz. d. l. art. 5.*

TH. XLIV.

Exceptio præjudicialis est, si reus dicat fieri præjudicium per actionem ab adversario institutam, quæstioni principaliori *l. 16. §. 18. de exc.* Quod sic accipere, si & majoris & minoris quæstionis actio inter easdem personas instituat. Si enim experiatur tertius, præjudicii obiectio, objicientem effectu frustra bitur *l. f. §. 1. ff. de per. her. l. 18. ff. h. t. l. 1. §. 1. fam. ercisc. l. f. C. de Ordin. judic. Vid. Zang. de exc. P. 2. cap. 10. n. 6. & seqq.*

TH. XLV.

1365
1365

Illam excipiat Exceptio litis pendentis, qua reus iudicium in illa causa quam actor coram alio iudice competente, iam ante per citationem cum causa intertione emisam & insinuatam movit, declinat, & ipsum actorem eò, ubi iudicium semel incoeptum remitti petit, propter iudicium ex necessitate susceptum, vel capturam alicujus de fuga suspecti aut sequestrationem bonorum litis pendentia non inducitur. *Zang. par. 2. c. 13. in fin. Coler. de process. execut. P. 4. c. 1. n. 32. cum seq.* Pertinet huc exceptio sequestrari, si quis rem legitime sequestratam, ante litem decisam & rem iudicatam reperierit, quod fieri non debet l. 7. §. 2. ff. qui satisd. itemq; Except. continentia causarum non dividenda c. pen. X. de in integr. restit. l. 13. C. de R. V. & optimus ix. est in l. 10. C. de iudic. contingit verò hoc aut ratione subiecti, dum pro unà re diversæ actiones competunt, aut ratione generalitatis actionum uti sunt tutela, negot. gestorum, nec enim hic unus articulus coram hoc, alius verò coram alio iudice proponendus est l. 1. §. 2. ff. de quib. rebus ad eundem iudicem satur.

Libelli obscuri Exc. processum præcipuè spectans, est, si quis fundum in genere, omisso nomine fundi & loco vindicet. c. 2. X. de libell. oblat. Actor tamen obscura & ambigua etiam post litem contestatam, explicare & declarare potest, in Civibus scil. & ordinariis causis l. 5. §. f. ff. de R. V. l. 172. §. f. ff. de R. J. l. 66. ff. de iudic. In Criminalibus atq; summaniis longè aliter res se habet, ibi enim libellus generalis & obscurus, nullus planè est. arg. l. 3. ff. de accusat. Sund quoq; casus in quibus etiam generalis libellus admittitur; ut in iudiciis universalibus, ut petitione hereditatis fam. ercisc. Wesenb. ff. de her. per. n. 8. Ineptus verò dicitur, si nulla adest causa petendi, aut posita est in idonea; opponitur deinde, Exc. ineptitudinis libelli arg. l. 2. in f. de form. & impetr. subl. ut si in causa criminali libellus non habeat expressum tempus & locum delicti. d. l. 3. ff. de accusat. Notes ex Praxi, quod reus non teneatur dicere, in qua parte ineptus sit libellus, sed sufficit, allegare ineptitudinem.

1366

V. Dn. D. Nicolai in suo process. pag. 118. Trahi huc potest Exc. prohibita cumulationis. l. 11. pr. ff. de jurid. l. 16. C. l. 13. ff. h. Vid. l. 9. §. 1. ff. de tribut. Act. l. 76. ff. de leg. 2. l. 1. 24. ff. de V. S. cum singulis controversis singulae actiones, unusq; iudicatis finis sufficiat. l. 6. ff. de Exc. rei judic. Formula haec ponitur. Demnach Kläger in übergebenen Libello, querelam in officioso, cum accusatione falsi testamenti & actione ad supplementum in einander vermischer, daß doch widerwertige Dinge seynd / zumahl per actionem falsi nullum prorsus testamentum esse intendiret, actio verò ad supplementum, aliquid relictu esse contestiret, per querelam & sich iniqua praeteritio & exhereditatio gelaget wird / woraus überall nichts Einsinniges / zugeschweigen darauff keine apta Sententia erfolgen kan / dero wegen bitter Beklagter N. Klägern / mit sothaner cumulation abzuweisen / Beklagter aber refusus expensis zu absolviren.

TH. XLVII.

Reo insuper Exc. plus petitionis concessa est, qua actorem sub movet, plus petentem, quam sibi debitum erat §. 10. b. 1. §. 35. de act. Contingit verò hoc 4. modis 1. Re, v. c. Si petatur viginti, pro decem debitis. 2. Loco, ut si id quod Wittenberg solvi debet, Lipsiae simpliciter petitur. t. ff. de eo quod serv. loco. 1. C. ubi comp. qui cert. loc. 3. Tempore, ut ante diem vel ante conditionem existentem si petatur, quam rectè vocas exceptionem pacti de non petendo intra certum tempus §. 16. b. 1. l. 3. ff. eod. Huic non inconveniens praescriptio moratoria, quam citra iniquitatem ac summum creditorum praedictum, ex justa ac urgentissima causa, personis certis, quae injuria temporum bonis lapsa sunt, tempore legibus determinato, Suprema Potestas indulget; Idonea verò cautio requiritur prout videre est in l. 4. C. de prec. Imp. offer. Et deniq; 4. Causa, v. g. si quis hominem stipulatus, Maxium petat; vel alternative stipulatus (quod regulariter non procedit: Perez. ad Tit. C. de adendo) Maxium aut decem, petat Maxium, vel petat decem, cum petitio alternativa esse debebat. Hanc verò exceptionem

acti

1367.
nem non profus defvetudine esse inumbratam, patet ex fine
d. § 33. f. de act. & exc. c. unic. X. de plus petitionibus.

TH. XLVIII.

Exceptionem competentie inter peremptorias quidam
ponunt, quia post litem contestatam in ipsa quoque executione
posse opponi: Verius tamen est eam esse dilatoriam, Actio-
nem enim institutam profus non perimit, quae tamen perem-
ptorium natura § 4. f. de except. Nam tamdiu creditori no-
est solutionemque debiti differt, quamdiu debitor facere non
potest: Si vero ad pinguiorem perveniat naturam, & facere
posse incipiat, exulat profus, neque hac reus amplius utitur.
l. unic. § 7. C. de rei uxor. act. quibus vero personis competat
Vid. § 38. f. de act. & Zang. p. 2. c. 15. n. 5. & seq.

TH. XLIX.

Dilatorias inter & exceptio Spolii locum sibi vindicat.
Objicit autem Spoliatus eandem isti, qui jam contra eum actio-
nem instituit & ante Spoliavit, ut ante omnia restituatur.
Spoliatus quippe ante omnia restituendus c. 2. X. de Ord. cognit.
Et quoniam Jure Saxon. terminus probatorius omnis Sex se-
ptimanarum; & trium dierum Spatio circum scribitur Landr.
lib. 1. art. 82. & Const. Elect. 16. part. 1. Exceptionis tamen Spolii
probatio, singulare quid habet quoniam etiam in foro Saxon.
secundum Jus commune intra 15. dies suscipienda. per sanct.
Clarif. in Ordin. procesf. judic. tit. 11. §. Desgleichen wann einer & c.
in verb. innerhalb 15. Tagen zum wenigsten seine Beweis-
Articul, sampt den nahmen der Zeigen und Urkunden über-
geben / und binnen solche Zeit & c. Ex quibus apparet, intra
praedictum tempus plenissimam non requiri probationem, sed
quod sufficiat intra praedictum terminum articulos tantummo-
do, cum nominibus testium, vel copiis instrumentorum judici
offerri, quantumvis probatio non plene absolvatur. Vid.
Dn. D. Taubm. olim hic Jctus Famigeratissimus D. 3. ex Pro-
cesf. judic. Sax. §. 7. Dn. Bartholom. Reusner. D. Inaugur. de Fatō
th. 147. Dn. Magnif. Carpz. P. 1. Const. 6. def. 2. Reservat vero
Procesf. Judiciar. Sax. T. XI. von Exceptionen §. würde auch kläger
belieben

1368.

Beliebeti reprobationem intra istum terminum contra Spolii probationem, quæ tamen non conscientie Actoris committenda, sed testibus, aut instrumentis probanda est: *Dn. D. Taubm. d. l. 1b. 8. Dn. Carpz. d. l. Conf. 6. def. 10.* Licet verò hæc exceptio dilatoria sit, nihilominus tamen etiam post litem contestatam, objici poterit, si forte de novo spoliū factum proponatur. *Mascard. de probat. Vol. 2. Conclus. 881. n. 1. §. 2. 3.* Aut reus fidem faciat juramento, Spoliū ante litem contestationem factum ad ejus notitiam, judicio demum accepto, pervenisse *c. 4. X. de Exc. Dominus Carpz. d. l.*

TH. L.

Inter dilatorias eminet etiam exceptio cedendarum actionum, quæ datur fidejussoribus solidum solventibus, ut eis creditor actiones contra confidejussores cedat. *l. 36. ff. de fidej.* quæ lex probat, eandem etiam post solutionem à creditore peti posse. *add. l. 95. §. 10. ff. de solut. ad l. 76. D. eod. tit.* Resp. quod non de confidejussoribus, sed de contutoribus agat, quorum diversam esse rationem, patet *ex l. 39. ff. de fidejuss. l. 1. §. 13. ff. de tutel. & rat. dist. V. Dn. Carpz. P. 2. c. 17. def. 15. (2.)* Resp. quod *d. l. 76.* agat tantum de in solutum acceptione. *Vid. Dn. Carpz. d. l. def. 16.*

TH. LI.

Exceptione sub & obreptionis utimur, cum per falsas & fucatas preces, falsa vel narrando, vel vera supprimendo mandatum est obtentum. *Vid. l. 1. c. si contra jus vel util. publ.* Judex igitur contra mandatum excipientem de sub & obreptione audiatur, nè puniatur *l. puniri C. d. 1.* est enim res indignissima, apud Magistrum summum se insinuare furtivâ precatione sub honesti pretextu. Et licet de Principis Potestate disputare non liceat, cum hoc instar sacrilegii sit: De voluntate tamen & scientiâ ejusdem Disputare non est prohibitum, quia nonnunquam malè instruitur, nec præsumitur Eidem quid placere, nisi quod justum & verum est *l. 7. C. de prec. Imp. offer. l. 3. C. d. t. si contr. jus vel util. publ.* Habet verò locum d. Exceptio adversus quævis Magistratuum supremorum Rescripta, aut Privilegia, quæ

quæ tacendo vera & exprimendo falsa alter in alterius læsionem impetravit *l. jus agnationis. ff. de pact. l. 2. l. 7. C. de prec. Imp. offer. Perez. ad tit. C. si contra jus.*

TH. LII.

Quemadmodum autem plures concervari possunt actiones *l. 11 ff. de Jurisd.*; ita quoque plures Except. etiam diversas successivè opponere licitum *l. 43. de R. J. l. 5. ff. b. e.* Imò & contrarias proponere quis potest, si e. g. negaverit, primo se hominem occidisse, deinde si convincatur, rectè allegabit ad sui defensionem, servato moderamine inculpatae tutelæ se occidisse; non obstante regula, contraria allegantem non esse audiendum. Illa namque non in reo, sed in actore obtinet, reo enim favore liberationis à lege indulgentur, ut quovis modo & quibusvis exceptionibus, etiam contrariis se defendat, nec unam tantum post aliam proponat, sed & simul omnes. Contrariæ tamen non copulativè proponendæ, sed alternativè, vel conditionaliter. v. e. si dicat negomei pecuniam accepisse, aut si accepi, dico me solvisse. Hæc autem quæ diximus procedunt, nisi lex plures impediat exceptiones opponi (2) si sint veræ contradictoriæ, ut earum altera necessariò sit falsa *l. 2. vers. sed si alius ff. quond. appell. c. imputari X. de fid. Instrum.* & (3) id quod videre est in *d. l. 43. de R. J.* Si reus debitum calumniosè neget, nulla postea adjuvatur exceptione *l. 22. §. f. de noxal. act. l. 1. §. 15. ff. si quadrup. paup. sec. dic. Nov. 18. c. 10. §. 8. junct. avth. ii. Possessor C. qui potior. impignor. Claris. D. Struv. d. l. Perez. ad h. c. n. 29.*

TH. LIII.

Dum de ferè famosioribus exceptionibus dilatoriis egi, de modis earum proponendarum dicere paucis lubet. Uti verò actionum ita & Exceptionum formulæ ex pratico Syllogismo constant bonum est; major enim contineat Jus, minor personæ agenti Jus detrahat, de præsentis, aut taliter experiundi, aut compellandi reum ad respondendum, ex quibus præmissis conclusio sequatur, actorem seil. non audiri, vel reum ab instantia, ab solvi debere. Quem proponendi Processum optimi Jctorum præscribunt, ut *Oldendorp. in Entbiridjo Except. p. 115.* dum scribit:

1370.

scribit: Melius est quod & docti causarum patroni observant, ut exceptionem quoq; Syllogistica forma connectas, scil. Major & Minore & Conclusionem. Sic enim melius & litigatoribus & Judices de qualitate defensionis disceptare possunt. *add. Matth. Coler. ad cap. Pastoralis X. de Exc. n. 13. p. 48. ubi dilatoriarum longum habes Syllabum.*

TH. LIV.

Tempus proponendarum exceptionum dilatoriarum, silentio non prætereundum. Sunt verò ex regulariter ante litem contestationem & objiciendæ & probandæ, *l. pen. & ult. C. h. Obs. l. 19. C. de probat.* ibi dicitur; dilatoriam probandam esse, postquam actor monstraverit, quod asseverat. *Resp. d. l. 19.* non de dilatoria concernente personas in judicio intervenientes; Sed de dilatoria pertinente admerita causæ intentionis & rei: loquitur. *Dn. D. Schnobel. D. 22. ad π. §. XI.* Quare si Advocatus inter primordia litem prætermittam dilatoriam exceptionem, postea opponat, carebit peritis & condemnatione pariter unius libræ auri multabitur *arg. l. pen. C. h.* neq; Judex procedere debet, quia processus est nullus *c. exhibita de judic.* Limitatur autem atq; fallit hæc regula in Exc. excommunicationis per *ix. in cap. exceptionum de Exc.* item si exceptiones post litem contestatam competere demum cœperint, aut ad notitiam rei pervenerint *l. 4. b. e. it.* quando habeant causam successivam, ut Exc. loci non tuti *Gail. l. observ. 25. n. 3.* it si reddant judicium retrò nullum, *vid. Clarus. D. Struv. d. Disp. th. 7.* it. Si tertius de suo interesse compareat, ille potest Dilatoriam except. opponere, non obstante litem contestatione. It. fallit, quando reus eum fuisse sibi competituram errore facti ignoraverit; justa enim & probabilis ignorantia nemini damnum afferat *c. ignorantia de R. J. in 6to. it.* Si Judex partem reservaret dilatorias exc. quia eo casu bene possunt opponi postlitem contestatam per *c. ad dissolvendum de Sponsal. impub. & quæ similes.* Multorum verò locorum Constitutiones observantiaq; habent, ut quis except. Dilatorias omnes, quibus usus est, simul opponat. *V. Nov. Ordinat. judic. Saxon. T. XI. pr.*

Simi-

1371.
Similiter & peremptorias conjunctim objiciat. *Dn. Carpz. proc. Judic. T. 9. art. 1. n. 12. & art. 7. n. 12. vid. l. 19. C. de probat. Perez. ad tit. C. h. n. 9.*

TH. LV.

Tempus nunc est, ut de altera Exceptionum specie tractetur, quæ Peremptoriæ & perpetuæ dicuntur, de quarum natura supra actum est. Uti verò dilatorias, ita & Peremptorium enumerare nomina difficilis est res, cum tot sint Peremptorium, quot causarum, & actionum genera habentur. Quod autem eas attinet, habent, semper locum, nec evitari possunt. *l. 3. in pr. de except.* Nascuntur autem vel à principio, vel postea existunt; sicuti vitium aliquando inhaeret obligationi, aliquando ei rectè constitutæ postea accedit. Quemadmodum verò dilatorias except. ad tempus agentis obstant, ut dictum; ita hæc perpetuæ. Semel enim oppositæ, rem qua de agitur perpetim perimunt *S. perpetua Inst. de except. l. 3. ff. eod.* Nec illud retinendum, quod quædam earum vel in vindilatorias ante litem contestatam, & incontinenti probandæ sunt *c. 1. de lit. cont. in 6to.* Vel cum litis contestatione, vel post eam, usq; ad sententiam, sive in stricti Juris, sive in bonæ fidei judiciis opponuntur probanturq; *l. 3. de rescind. Vend. l. 84. §. qui servum ff. de leg. 1.* post rem judicatam verò regulariter non admittantur, neq; post sententiam, nisi in appellationis instantia *l. 8. C. de exc. & quæ Excell. D. Struv. th. 9. in f. excipit.* Si verò praxin & observantiam huc trahere volumus, aliud certè asserendum, ibi enim tam in bonæ fidei, quam stricti Juris judiciis peremptoriæ Exc. in ipsa statim litis contestatione à Reo sunt objiciendæ, seu peractæ litis contestationi statim annectendæ *Zang. de exc. add. Dn. Carpz. de fin. 7. tit. 9. de exc. n. 5. l. 8. & 9. C. h. l. 9. de preser. vid. Reces. Imp. Spirens. de anno 1570. §. Demuach sollen die gewöhnliche Termin Reces. Ratisb. de anno 1549. §. Sehen demuach ordnen.*

TH. LVI.

Quo verò brevibus me absolvam, generalissimam peremptorium exceptionem, quæ Juris salutatur nomine

E

ne

mine proponam, quæ reus à limine iudicii actorem repellit, ejusmodi sententiam proferentem, quæ Juri alicui scripto, vel non scripto è Diametro repugnat. *l. 19. ff. de appell.* Nam si veritas exceptionis fuerit monstrata, nequit iudicium firmari negotio proposito *l. 1. C. qui accus. non poss. d. l. 19.* Deinde exceptio falsi huc referri potest, quæ locum habet, si ex falsis allegationibus, sive Juribus sive instrumentis vel factis, intentionem adversarius præmunit, quæ etiam post sententiam obijci potest, quia sententia super falsis allegationibus lata nulla est *l. 1. C. t. t. C. si ex fals. instrum.* observes bonam *Oldendorpii in Enchiridio except. Rubr. Except. falsi p. 153.* cautelam, quod si exceptio hæc intendenda sit, petas restitutionem excipiendo & petendo sententiam, si ullo jure teneat, rescindi. *l. querelam C. de falsis.* Spectat quoq; huc exceptio contrarietatis, qui enim allegat contraria, non auditur *l. 1. C. de furt. it. Exc. nullitatis, quæ toties, quoties inutiliter aliquid in iudicio peractum, competit. l. 5. C. de Legib. iterumq; post sententiam quoq; ad impediendam executionem obijcitur rectè, modo nullitas hæc sit notoria, vel ex actis, vel excipiens offerat se ad probationem statim faciendam l. 4. §. 6. ff. de re judic.* Si hæc exceptio ad executionem impediendam opponatur, in continenti est probanda, quoniam executio sententiæ summariam requirit cognitionem *l. 5. §. 4. ff. de re judic.* De Jure Sax. intra terminum sex Septimanarum & trium dierum, à die publicatæ sententiæ computandorum, præcisè est alleganda, ad eò ut postmodum ejus allegatio minime admittatur. *Ordin. Process. Elect. Sax. tit. 38. pr. von der Nullität. Dn. Carpz. p. 1. Conf. 62. def. 21.* Querela verò hæc nullitatis *d. tit. 38.* haut impedit, quo minus res judicata executioni mandari queat. Refertur huc tandem potest, omnis illegitimæ actionis Except. quæ adversus legem, vel consuetudinem in alteriusve fraudem intenditur, veluti actio ex pacto de futura viventi hereditate acquirenda, vel omittenda *l. 5. l. ult. C. de pact. & similes.*

TH. LVII.

Ex post facto porro superveniunt, ut exceptio rei judicatæ, quam reus à lite sibi quondam mota absolutus, eidem actori eandem

eandem litem denuo moventi opponit, rebus enim semel judi-
 catis standum est. *l. i. C. de re judic. judicata namq; res pro ve-*
ritate habetur per l. rem ff. de R. J. Nec officit l. inter §. i. ff. de
V. O. quod Civilis tantum obligatio per sententiam tollatur,
remanente naturali, quum judicium & sententia reddantur.
in invitum d. l. inter. quia per hanc exceptionem, quæ est æqui-
tatis, actio quæ est Juris eliditur §. 5. J. de Exc. alias enim nullus
esset litium finis l. 2. C. de re judic. l. fratr. C. de transact. vid. Dn.
Carpz. T. 6. A. 3. n. 69. & seqq. dum autem quæritur an hæc exce-
ptio noceat nec ne, inspicere oportet an idem sit corpus, quanti-
tasq; eadem & idem Jus; & an eadem petendi causa & perso-
narum conditio. De quibus requisitis vid. Zang. par. 3. c. 15.
Coler. c. 1. de exc. n. 14. Affinis huic est exceptio illegitimæ ap-
pellationis, quæ opponitur appellationem persecuturo; ejus-
dem finis est, ut appellansem propter sententiam, quæ propter
desertam non autem devolutam appellationem, abiit in rem
judicatam, removeat, adeo ut nunquam resuscitare debeat cau-
sam. vid. Auth. hodie C. de appell. Auth. ei qui de temp. & rep. ap-
pellat. Clement. quamvis 2. de appellat. c. 4. §. inbibemus de privi-
leg. in bro. Zang. par. 2. c. 19. dis. Nec præcedenti dissimilis est
exceptio pronuntiationis Commissariæ, quam reus actori op-
ponit, eandem litem jam antea coram Commissariis sopitam,
 denuo moventi.

TH. LVIII.

Exceptio Jurisjurandi §. 4. *J. b. r. l. 15. eod.* sequitur, quæ ex
 juramento voluntario & judiciali nascitur; Dum enim reus
 deferente actore, sive extra judicium seu in judicio, dum judex
 pro tribunali sedet, juraverit se nihil debere, vel rem petitam
 suam esse & fortean iterum conveniatur, hac exceptione se tue-
 bitur. *l. 9. §. 1. ff. de Jurejur.* Illi vero qui putant quod jusjuran-
 dum, ipso Jure tollat obligationem non sunt audiendi, cum in
 d. *§. 4. J. b. r.* dicatur si debitor venditore deferente, juraverit
 nihil se dare oportere adhuc obligatus permanet. Sed gravis
 adversaria constituta est in *l. 7. & l. 9. ff. de jurej.* Resp. non tex-
 tum sensus est quasi post juramentum nulla super sit actio, sed

Ez quod

quod iniquum Prætori visum fuerit, actionem dare, dum juratum esse contra actorem constat.

TH. LIX.

Exceptio Præscriptionis, datur reo convento, *vid. Donell. ad rubr. Codic. de Exc. n. 15. fol. 668.* contra dominum rei vindicatione utentem, si tempore legibus definito se possedisset probat, juxta atq; statim absolvitur. Spectat huc usucapio, quæ bono publico introducta, ut lites finem invenirent *l. fin. ff. pro suo*, nec rerum dominia sic essent in incerto *l. 1. ff. de usucap.* Verum itaq; plenum, justum & perfectum dominium eadem alicui adjicit *l. 4. in f. C. de præscript. 30. & 40. ann.* Si bona fides, titulus & continuata ad fuerit possessio ad ultimum usq; definiti temporis diem. Triplex autem à Dd. statuitur usucapio; (quam quidem divisionem jam ex animare meum non est) odiosa scilicet 30. vel 40. ann. Mixta 20. & 10. ann. & Favorabilis, hoc est, usucapio trium annorum. *Vid. Coler. de præscript. ad c. illud n. 2.* Formula talis potest esse. P. P. Beklagter erscheine zu Folge ergangener Citation, citra animum lris contestandi exceptivè vor bringend / gleich wie ihm von Klägers asserirtem Dominio überall nichts Wissend / als ihut er ihn Zugezogene injurias ad animum revociren / und weil Beklagter sein Haus und Hoff über 40. Jahr / ohn einmæ des Klägers Einrede geruhig besessen / als sind obgleich Kläger einig Dominium daran gehabt hette / daß doch nicht zu glauben / alle deswegen competirende Actiones juris præscriptionis getödtet / und Beklagter perpetua securitate versichert / aus den Ursachen dann Beklagter submissè bittet ihn definitivè zu absolviren / und Klägeru in Schaden und Unkosten zuverurtheilen.

TH. LX.

Exceptio Transactionis munit reum adversus actorem lites transactione finitas redintegrantem. Nihil enim ita fidei congruit humanæ, quam ea quæ placuerunt, custodiri. *l. 20. C. de transact.* Nec ullus erit litium finis, si à transactionibus bona fide

1525.

na fide interpositis coeperit facile discedi l. 10. C. eod. Est autem
 transactio liberatorius actus, quo pars una litem dubiam, praesentem futuramve sic remittit alteri, ut haec vicissim eo nomine
 aliquid ex stipulatu, vel pacto promittat. Eam Exc. rei judic
 valde congruam esse, ex dictis apparet l. 20. C. b. i. uti enim
 Exc. rei judicatae, ita transactionis efficaciter non objicitur, nisi
 ejusdem rei, ex eadem causa, petitio inter easdem personas in
 stituatur l. 9. §. 1. de transact. l. 135. §. f. de V. O. Formularii forte
 verba ita conceperunt: Demnach zu recht versehen/ daß ver
 transgirte Sachen nicht mögen resuscitiret werden/ und
 diese Controversia von Kläger anbracht/ vor Jahren per
 amicabilem compositionem entschieden/wie auß mit kom
 menden Instrumento in continenti zu beweisen/ als wird
 gebeten/ mutwilligen Kläger ad recognoscendum zu com
 pelliren / und Beklagter refusis expensis definitivè zu
 absolviren.

TH. LXI.

Exceptio solutionis paratam impedit & avertit executio
 nem Dn. Carpz. T. 22. A. 3. n. 9. nemo enim condemnari potest,
 ut bis solvat, si incontinenti solutionem semel factam proba
 verit Const. Elect. 8. part. 1. Formula est: Würde Kläger die
 von Beklagten producirte Quittung gebührliehen reco
 gnosciren/ immassen ihm zu thun obliegt/ so hat Beklagter
 dadurch seine vorgeschickte Exception solutionis zur Noth
 durfft bey bracht/ und wird demnach von klägers Zusprechen/
 oder angehalten Ex cution Klage / billich entbunden/ im
 massen Wir ihn hiermit hievon entbünden und sozgehens
 Hujus species Compensationis exceptio l. 4. de compens. saluta
 tur, quae describitur, quod sit debiti & crediti inter se facta con
 tributio l. 1. ff. de compens. quae qui convenitur creditorem suum,
 eundemq; debitorem petentem submovet l. 2. ff. h. t. vid. Const.
 Elect. 8. part. 1. verb. Daß die Compensation als in Krafft einer
 Solution sol zugelassen werden add. Dn. Carpz. T. 22. A. 3. n. 28.

E 3

ubi

ubi talis sententia profertur: Das Beklagter mit der angeführten compensation wird von Klägern producirte Brieff und Siegel billig zu hören. B. N. W.

TH. LXII.

Exceptio porrò Usurariæ pravitatis datur reo ad executionem impediendam paratam, contra creditorem, qui immoderatas usuras accepit, has enim & stipulatum esse illum & exegisse, ex osum maximè LL. habent, hinc quæ rectissimè hæc exceptio Juris Natur. esse dicitur. *Dn. Carpz. d. l. n. 21. vid. Ordin. Torgens. de ann. 1585. tit. Von wucherlichen Contracten §. es trägt sich auch, vers. Do aber dennoch &c.* Modus pronunciandi talis præscribitur: Das Beklagter mit der Vorgeschiedten exceptione usurariæ pravitatis, auch bey diesen executione Process nicht unbillig zu zulassen B. N. W. Isti quam proximè accedit, exceptio simulationis (quæ cum doli exceptione eadem non est, cum ille à simulatione sæcernatur *l. 1. §. 2. ff. de dol. mal.*) quæ datur Reo quando aliud actum, aliud verò in contractu scriptum est *vid. t. t. C. plus valet quod ag.* in continenti verò ad paratam executionem impediendam obsicienda est: *Zang. par 3. c. 26. n. 84. add. Dn. Carpz. d. l. 27.*

TH. LXIII.

Novationis exceptionem, quod attinet *l. n. ff. de novat.* competit ea Reo principali ejusque fidejussori, quando transfusio prioris debiti in novam & aliam obligationem, priori penitus perempta, facta est. *l. 2. ff. eod. l. 9. eod.* Duplex verò perhibetur; voluntaria alia quæ fit stipulatione; alia necessaria quam litis contestatio inducit *l. 29. d. 1.* Constat verò ex *l. f. C. de novat. §. 3. Inst. quibus modo toll. oblig.* quod novatum non fit, nisi novandi animo in novam obligationem itum fuerit.

TH. LXIV.

Hanc excipit exceptio pacti conventi de non petendo, quæ locum habet, cum creditor pactus est, nè omnino à debitore suo peteret *§. 3. & 9. Inst. de exc. l. 56. §. 5. de V. O.* quod pactum & tacitum esse potest, ut si creditor, cui majores usuræ debentur,

tur, sciens per certum tempus, minores acceperit l. 5. § 8. C. de usur. vel si reddatur cautio, tunc enim videtur convenisse, ne peteretur. Nec causa debet intervenire, cum pactum sit conventio sine causa. arg. l. 63. § 2. ff. de condit. indebit. & quia liberatorium est, uti recte scribit Treut. V. 2. D. 26. th. 6. liv. 6.

TH. LXV.

Exceptione delegationis reo subvenitur affirmanti, obligatione, quâ creditori devinctus erat, interventu tertii sublata, nullam auctori superesse actionem. Est enim delegare vice sua alium reum dare creditori vel cui jusserit l. 11. ff. de novat. & quidem, vel scriptura, vel nutu l. 17. ff. b. r. & consequenter etiam inter absentes fieri potest arg. l. 2. § 1. & 2. de O. & A. vid. Zang. p. 3. c. 6. in pr. Eiusdem farinae est acceptilationis exceptio. Illa autem ficta & imaginaria solutio est, seu liberatio per mutuam interrogationem, quâ utriusque contingit ab eodem nexu solutio l. 1. ff. de accept. quæ se rectè habet, absolvit enim creditor à nexu, quo debitor nequitur. Discrimen verò est inter acceptilationem & apocham, quod illa liberetur debitor, etsi non solvit, hac verò non aliàs, quàm si pecuniâ soluta sit l. 19. § 1. ff. cod.

TH. LXVI.

Quæ creditorem eundemque modo diverso debitorem petentem submovet, est ex. compensationis, si reus compensare paratus sit l. 2. b. r. Utuntur autem eâ debitorès quicumque adversus quoscumque; Creditorès d. l. 2. idque ob æquitatis Spem. §. de act. & licet iudicium dirimendarum generalem rationem, quia interest, nostra potius non solvere, quàm soluta repetere, l. 3. b. r. Sed specialis interdum ratio sufficit, quo minus compensatio admittatur vid. lib. in pr. de Compens. Subnecto Except. Confusionis quæ competit, si e. g. debitor creditori & creditor debitori heres existat. Atque hoc casu, quia debitum & creditum in eandem concurrunt personam, fit confusio, quæ obligatio & actio ipso jure tollitur l. 5. C. de hered. act. Longè verò aliter se res habet, si ex reis stipulandi vel promittendi alter alteri succedat. In utraque enim specie Scævola in l. 93. de solut. Confusionem fieri negat, allatâ ibidem de reis stipulandi ratione satis evidenti.

LXVII.

1378.

Th. LXII.

Decantata satis est divisionis Exc. fidejussoribus, si plures sint, competens. Licet enim unusquisque eorum stricto Jure in solidum teneatur § 4. *J. de fidejuss.* Ex Epistol. tamen D. Hadriani, hoc gaudent beneficio, ut ille qui in solidum convenitur, possit opponere exceptionem & desistere, ut pro parte in se detur actio d. §. 4. l. 28. *de fidej. l. 10. §. 1. C. eod. vid. l. 27. de fidej. in l. 26. ff. de fidej.* ostenditur differentia, inter rō competere ipso Jure & per exceptionem, ut si quis fidejussorum ante exactam à se partem sine hereditate decedat, aut à ad inopiam vergat, pars ejus ceterorum onus respiciat: Utile enim foret fidejubentibus adire judicem, ut declaret, quod singulis exc. divisionis competat, imò d. l. 28. ff. *de fidej.* permittitur, ut unus divisionem à Judice fieri petat & pro reliquā parte silentium quoad per sonam sui creditori imponatur.

Th. LXVIII.

Dixi hætenus de iis exceptionibus ex post facto descendentibus, quàm brevissimis nunc dicendum ad huc venit, de illis ex principio quæ nascuntur, quæ præposteratio ad eò vitiosa non erit *arg. § 34. J. de legat.* Harum verò ante signana sit Exc. metus, quæ ipsa sanè ab exceptione doli differt, cum hæc sit personalis; illa verò metus in rem scripta ubi saltem quæritur an metus sit illatus l. 4. §. 33. ff. *de dol. mal. & met. exc.* qualis verò requiratur metus *vid. in l. si donationis §. 1. si per vim. l. f. C. d. t.* Notes verò velim, quod licet metus causam contractui b. fidei dederit, non tamen est ipso Jure nullus, quia metus, utut intellectum quodammodo turbet, non tamen in errorem rapit, sed ex metu agens scit utiq; quid agat, ac, minus eligendo malum velit, licet coacte, quoniam coacta voluntas quoad actus imperatos est voluntas l. 21. §. pen. ff. *quod met. caus.* Deindè ex *Tribulis Nova Pacis de Anno 1648. c. 4. §. contractus*, Permutationes &c. constat, quod quidem contractus &c. vi metuve extorti aboliti sint, ut eo nomine agere minimè liceat, instrumenta verò crediti vi metuve creditoribus extorta, restituenda sint, actionibus desuper falvis.

Th. LXIX.

Petitorii seu domini exceptionio est; quæ Reus actione possessoria conventus, actori suum in re controversa dominium in continenti probandum opponit, *l. 13. §. 1. ff. ad SCum Trebell. l. 3. ff. ad exhib. §. 1. C. de Edict. D. Hadrian. toll. hoc verò in interdito adipiscendæ & retinendæ obtinet arg. dd. *l. 1. ff. de acquir. poss. Secus verò est in possessionis recuperandæ actione, quia spoliatus ante omnia restituendus l. 1. C. si per vim vel alio mod. excepto eo casu, cum actor petitorium iudicium cum possessorio conjunxerit. c. cum Ecclesia Surrina §. 6. seq. X. de caus. poss. & propriet. vel dominium ex re iudicata; vel aliunde evidens & notorium fuerit. c. ex parte M. X. de restitut. Spoliat. vid. Zang. p. 3. c. 24. in pr. & seqq. Brevibus & de Erroris Except. videbo, quæ reo sine causa quid promittenti datur, si modo causam promittendi legitimam existimabat, quæ tamen nulla erat. Dicitur etiam in factum, quia reus factum solum, iudici recenset, rem nempe aliter se habere ac ab actore narrata sit. Plura hac de re vid. ap. sapius laudatum Zang. d. l. c. 3. n. 109.**

TH. LXX.

Claudat agmen tandem Exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ datur ei qui dum sperat, se pecuniam mox accepturum, literis caret se accepisse, quam non accepit. Quæ duplex est una competens creditori, dum apochâ data factus est, se accepisse pecuniam mutuatam, quam non recepit *l. 14. §. 1. l. 5. C. de non num. pec. altera verò debitori, ubi scripsit, se mutuum accepisse, quod non accepit. Observandum, quod exc. hac contra naturam aliarum except. solâ negatione absolvatur, rejecto onere probandi in actorem, l. 1. C. de probat. l. 3. C. de non num. pec. Sunt qui ab hac aliam & quidem aliis exceptionibus, quæ probandæ sunt, parem esse putant eamque perpetuam *in l. 2. §. 10. & 13. C. de non num. pec. quod Forum admittit. Formulæ pronuntiandi sunt: Dierwei Beklagter nicht geständig/das er die in der producirten Obligation enthaltene Post & c. Wäreklischen empfangen. So ist Kläger solches binnen**

F
Sächsis

1381
1380.

Sächsischer Briß zuerweisen schuldig. B. N. W. Dies
weil Beklagter exceptionem non numerata pecunia
vorgeschüzet / so ist Kläger / daß er thime die geklagte Schuld
Post Wärflichen außgezahlet / bezubringen schuldig.
B. N. W.

LXXI.

Nunc non nihil de ipsâ exceptionum materia dicendum
venit. Est autem illa vel circa quam, vel ex qua; Materia cir-
ca quam sunt actiones & judicia, quibus exceptiones opponi
solent *l. 2. in pr. & §. 1. ff. de except.* Materia ex qua est Jus cujus-
que proprium fluens ex obligatione, vel simili causa, facto, tempo-
re, loco, personis &c. *§. 1. 2. §. de exc. l. 2. §. ult. l. 3. eod. l. 4. §. 1.
competit. ff. si Servit. vindic.* Rectè dicitur proprium Jus, nam
sicuti ex Jure tertii, nec actio, ita nec oritur exceptio. *d. l. 4. §. 7.
si Servit. vind. l. 8. §. 1. C. de præscript. 30. vel 40. ann. vid. Wesenb.
7. de except. n. 8.*

TH. LXXII.

Quod ad formam; Exceptiones olim à Pratore dabantur
perindè atqve actiones. *Cujac. lib. 5. obs. c. 34. Wesenb.
7. ff. de exc. n. 9.* Sed hodiè exceptiones formam nullam ha-
bent *Wesenb. d. l.* (scil. formam solennem ac ita externam, imò
quibuscunq; verbis, viva voce, scripto vel absq; scripto propo-
ni possunt *l. 13. §. 10. ff. de excus. l. 48. ff. de proc. l. 52. ff. de act. em.
à Reo per l. 2. ff. de exc.* Consistit ergo exceptionum forma, quam
nunc habent, in eo, quod à reo sint proponendæ *d. l. 2. h. nec
enim Judex factum exceptionis supplet, nisi ex actis ea appareat,
Vid. th. 4. supra.* Quin imò ut supra dictum proponi possunt,
diversæ etiam, imò contrariæ *Dd. in dd. ll. & Canonistæ in c. 20.
de R. J. in 610.* modo in facto sint compatibles *arg. l. 14. C. de
fide. Instrum. l. 188. de R. J.* neq; Lex cum uationem illarum im-
pediat *l. 43. eod.* Debito autem loco & tempore ejusmodi de-
fensionibus utendum est. Locum percipio judicii *c. 11. verb.
exceptiones de prob.* tempus verò, ut vel ante, uti in dilatoris
regulariter fit, vel post litem contestatam, ut fit in perempto-
riis. *Vid. th. 55. proponantur.*

TH. LXXII.

TH. LXXIII.

Finis est, ut defendantur rei, §. 1. *f. de exc. l. n. C. eod.* impugnetur actio §. 1. *f. h. t. l. 2. ff. eod.* & temporis dilatio tribuatur, §. 10. *f. b. l. 3. ff. eod.* Quæritur verò circa finem, num reus satisfaciens ante sententiam absolvatur saltim à processu, observatione iudicii, seu instantiâ; num verò definitivè ab actione, actoris Jure & ipsa causa? Prius Accursio & Plateæ, cum reus per satisfactionem à causa absolvatur; Posterius mihi cum Mynsingero arridet, quom hoc reo utilius sit, ut si fortè probare nequeat satisfactionem, possit absolute niti. Accedit & hoc, quod saltim ab observatione iudicii, liberato reo, tantum acta causa redderentur irrita *l. properandum C. de judic.* ac ita ipse reus adhuc processum metuere haberet, quod vix natus verbi satisfacere sensus admittit, cum satisfaciens creditori amplius obligatus non sit.

TH. LXXIV.

Ad effectum refero, quod reus exceptione agat *l. 1. ff. de exc.* perimat actionem, vel eam differat. Videtur obli. *l. 8. in f. ff. de V. S.* ubi actionis verbo, exceptio non continetur. Verum enim verò Resp. quod in *d. l. 1.* legatur, excipientem agere, videri, quæ vox improprietatem hic importat, ac ita quando dicitur exceptionem esse actionem, ad eam nullo modo referendum est significationem, quæ propria est actionis & Juris significatio; sed quæ facti & ad factum *απ' αὐτοῦ* refertur *Gadd.* ad *d. l. 8. §. 1. n. 5. fol. 197.* & *Gorbofr.* ad *d. l. 1. lit. f.* aut ita responderem ob hæc *d. l. 1. ff. verba;* nam reus in exceptione actor est, scilicet quia hanc probare gravatur.

TH. LXXV.

Exceptioni affinis est Duplicatio, quæ adversus replicationem, primo intuitu justam, reverà autem iniquam conceditur §. 1. *f. de replic. l. 2. §. pen. ff. de exc.* item Quadruplicatio, quæ triplicationi opponitur §. 3. *f. d. r.* Sicut contra exceptionem, replicatio permittitur *d. l. 2.* contra replicationem duplicatio *d. §. 1.* & contra duplicationem triplicatio §. 2. *f. d. r.* contra triplicationem quadruplicatio §. 3. *d. l. 2. §. pen.* & rursus contra quintuplicationem sextuplicatio & sic porro

1382.

Gorbofr. ad d.l.2. lit. O. donec liti finis imponatur. Certum autem modum in Ordinatione Camerae praescriptum deprehendo, nim. in dilatoriis ultra duplicationem & in peremptoriis ultra triplicationem non esse procedendum, d. Ordin. Camerae 3. tit. 26. §. Wo aber & tit. 29. in fin. Imo Jus Canonicum, cum saepe per dilatorias exceptiones malitiose causa proteletur, voluit, ut intra certum tempus omnes dilatoriae opponantur, cap. 4. X. de exc. Quod Serenisf. Sax. Elect. ex liberrimo arbitrio suum fecit, dum in Const. 3. part. 1. sanxit ibi; daß alle exceptiones sic seyn declinatoriae oder dilatoriae &c. alle auff einmahl im berührten ersten Termin fürgebracht und alsbald die litis contestatio ausgehenget werden soll/es sey dan die declinatoria disputirlich; tum in nova Ord. Judiciar. Tit. XI. in pr.

TH. ULT.

De dislentancis repete ex th. precedente, ibi sicut contra Exceptionem &c. Contraria etiam sunt nullitas & exceptionum in iustitia, item Obscuritas arg. pr. Inst. de replic. l. 2. de aut. tut. l. 6. qvi fatid. cog. li. S. 6. de sum.

Hæc itaq; de hujus materiae nobilitate ac præstantia rudi Minerva à me dicta sufficiant, quæ quin accuratorem desiderent enodationem. inficias non ibo; id feci quod humeri ferre possunt, ac illud tritissimum pensî habui: Qui nunquam malè, nunquam benè; à præceptoribus enim meis cû audiverim sapius, parva non esse contemnenda, utpotè sine quibus magna consistere nequeant, bono sum animo, levidentia hæc bonum lectorem æqui boniq; consulturum esse; ac licet fatear ingenuè, à me magna expectari non posse, cû sciam me meo pede & modulo metiri, interim tamen, cum & in tertis quartisq; consistere datum sit, & eò ire ipse velim, quo DEUS & vicicula siverint, lecto sum animo, me apud

Bonos nullum vituperium incursum esse. Sit verò.

JESU MEO

GLORIA IMMORTALIS!

Sic-

Siccine venturo jam nunc præludis hononri
MÜHLMANNE Præstantissime?
Scilicet occultis virtus non desider antris;
Sed luce gaudet publicâ.
Tempus erit Tua quo clarâ Te luce repones
Virtus, & astris inseret.

Benevolentia testanda ser.

CHRISTIAN-KLENGEL, D.

AD

Per-Eximium Doctissimumq;

DOMINUM

FRANCISCUM MÜHLMANNUM,

Cum De

EXCEPTIONUM JURE

DISPUTARET,

AUTOR:

Quod Natura docet, quod Jus Com-
mune, quod Usus
Exigit, id calamo, VIR ADAMATE
doces:

*Laudo: sic pergas Themidis lustrare
sacellum.*

*Et venient certo digna brabea
pede.*

JOACHIMUS Nerger/

D. & Prof. Publ.

1384.

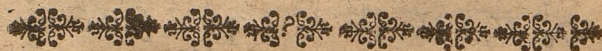
Quid sint & valeant Legum excipienda peritis,
Plus satis id monstrant themata scripta
tua.

Rectius hæc novit, qui de cathedraq; tuetur,
Optimus est cultor juris & Aonidum.
Nomine nunc illo digno, MÜHLMANNE, vocaris,
Tradens mille modis partibus excipere,
Gratulor hoc specimen tibi, præmia digna præ-
corq;
Ut patriæ quondam commoda ferre
queas.

Conatibus laudatis.

DN. RESPOND. applaud.

Christophorus Nottnagel/
Prof. P. & Acad. SEN.

ARdua, nî fallor, res est Exceptio juris,
Perplexumq; tenet prima vel ima
locum;
Nec tamen erubuit coram proponere noster
MÜHLMANNUS tales, Ore manuq; pro-
bans.

Stre-

1395.
6501
Strenuus in reliquis qui & sic sudare palæ-
stris

Pergit, *Consulti* ferre brabea potest:
Excipit hunc Aula & blandè Respublica
clara,

Quod Tibi contingat, cordicitusq;
precor!

CHRISTIANUS TRENTSCHILIUS

Log. & Metaph. P. P.

EXere concessas insigni nomine dotes
MiihLMANNE, haud alià stat ratione
decus!

Eximium quondam specimen, me Præside
vidit

Leucoris; ac rursus quid tua Musa
parat?

Hoc si contendas præclarò pergere nisu,
Expectanda Tibi præmia honoris erunt.

αὐτοχρηδίαζω

gratulatur

GEORG. CASP. KIRCHMAJER,

P. P.

ERRA-

1386.

ERRATA.

- Tb. 26. pro Fuerint, fuerit. Tb. 27. pro verbo enim, verb*
- Tb. 28. ferè in f. & iudicium præiudicio pro & de*
- Tb. 29. pro annullatur annullatur ibid. rei iudicatur pro
iudicata.*
- Tb. 30. pro removentur remorentur. Tb. 32. pro Schnobelo
Schnobelio.*
- Tb. 33. autem Senatorem pro aut*
- Tb. 35. pro menses data dati. pro ditia, distantia.*
- Tb. 36. inf. pro sicq; sicq;*
- Tb. 39. pro prorsus Processus.
ibi pro discipulos discipulus.*
- Tb. 42. pro Constit. 2. Constit. 4. & pro verb. in actis
wäreklichen/ Wörtlichen.*
- Tb. 46. pro Civibus Civilibus.*
- Tb. 51. pro pretextu pratextu.*
- Tb. 52. pro indulgentur indulgetur.
ibid. post l. 43. de R. J. num. 3.*
- Tb. 54. pro carebit petitis petitis.*
- Tb. 55. pro admittantur, admittuntur.*
- Tb. 59. pro exanimare examinare.*

GEORG. CARL. KÄRCHNER
ERRATA

Wittenberg, Diss., 1664-65
✓

ULB Halle

3

004 716 361

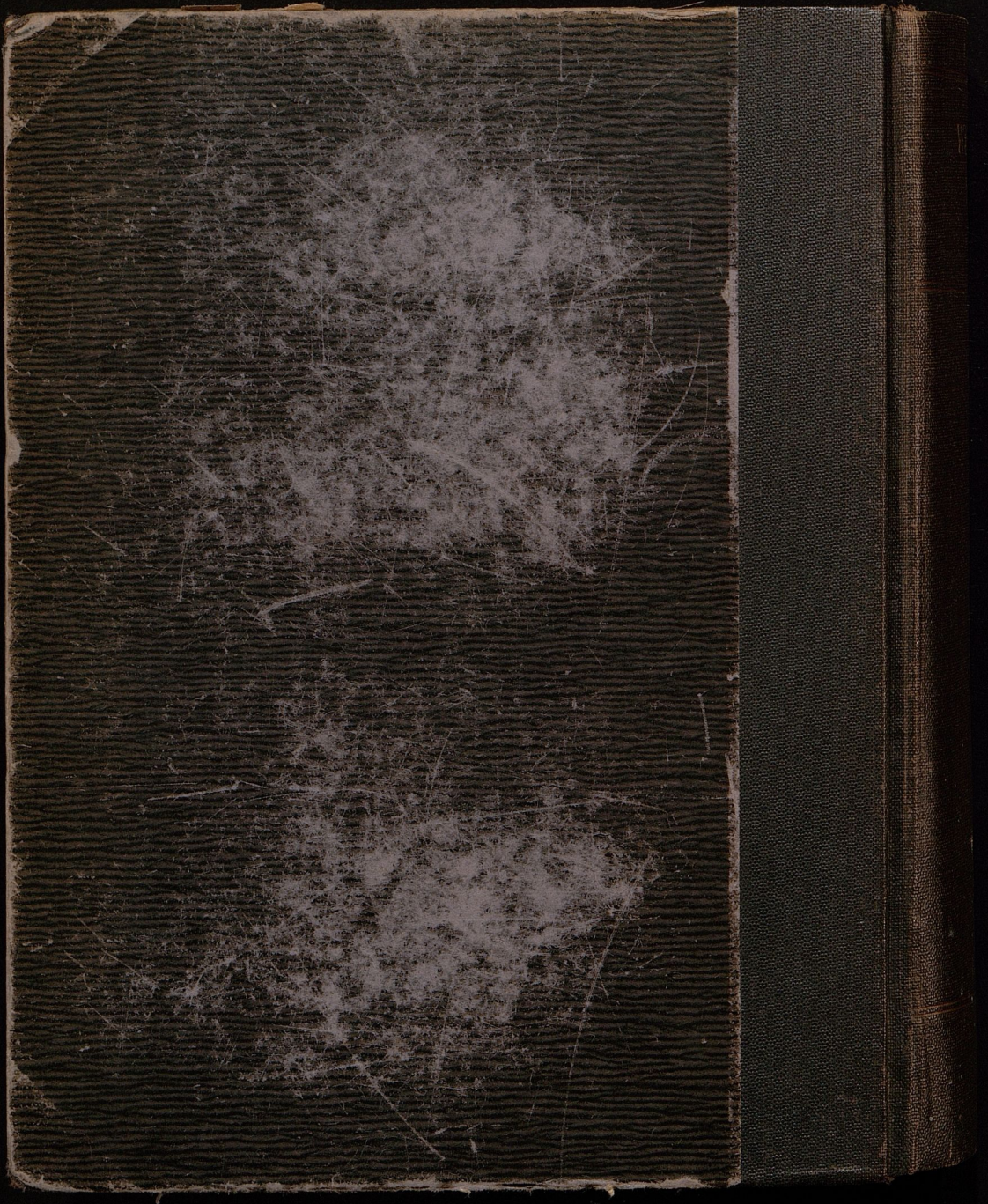

f

VD17

tema-
Maje-
quod
possit
icon-
orum
ocul.
atem,
xuer
patus,
e pos-
tumq;
co II.
perii,
loma
Stores
cinus
re, ne
icimē
onem
aden-
icum
orem

s. Si
anti-
bere
ciat.
sere,
Non
cre-
ando
viri.
s fas

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIDICA
De
EXCEPTIO-
NIBUS,
hodierno ferè Foro accommodatis;

1330.
16
10

Quam,
Permisa Magnifici Jctorum Ordinis,
SUB PRÆSIDIO
VIRI
Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimi,
ac Excellentissimi

DN. JOACHIMI Bergers /
J.U. D. & Prof. Publ. Cur. Elect. Scab. Jurid. Facult.
nec non Judicii Provincialis, quod est in inferiori
Lusatia, Asfess. Gravisissimi,
DN. Patroni, ac Praeceptoris sui omni honoris
cultu suspiciendi & prosequendi,
Ad d. 17 ~~17~~ *Septemb.*
publicè examinandam exponit
A U T O R
FRANCISCUS MÜHLMANNUS, VVitteb.
IN AUDITORIO JCTORUM
Horis consuetis.

WITTEB. Typis JOHANNIS RÖHNERI, Academ. Typogr.
ANNO M. DC. LXIV.

